

**Česká zemědělská univerzita
Provozně ekonomická fakulta**

Katedra práva

Diplomová práce

**Doplňkové penzijní spoření v rámci systému
důchodového zabezpečení v České republice**

Bc. Marcela Zajíčková

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Marcela Zajičková

Podnikání a administrativa

Název práce

Doplňkové penzijní spoření v rámci systému důchodového zabezpečení v České republice

Název anglicky

The additional pension savings within the pension scheme in the Czech Republic

Cíle práce

Diplomová práce je tématicky zaměřena na problematiku systému důchodového zabezpečení v České republice s důrazem na Doplňkové penzijní spoření. Hlavním cílem práce je zmapování platné právní úpravy a souvisejících právních předpisů, vymezení si hlavních pojmů spojených s daným tématem a analýza současného stavu systému důchodového zabezpečení v České republice po zavedení reformy, která proběhla v roce 2013.

Metodika

Metodika řešení problematiky diplomové práce je založena na studiu a analýze informačních zdrojů. Získaná teoretická východiska jsou rozšířena o praktickou část, kde bude použita zejména technika dotazníkového šetření a metoda řízeného rozhovoru s vedoucím pracovníkem jedné z penzijních společností. Na základě teoretických poznatků a výsledků praktické části práce budou formulovány doporučení a závěry práce.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Spoření, penze, důchod, reforma, připojištění, fond, společnost, systém, pilíř.

Doporučené zdroje informací

BEZDĚK, V. Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reform) : I. a II. díl. Praha : Česká národní banka. Sekce měnová, 2000. 131 s.

GREGOROVÁ, Z. Důchodové systémy . 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998. 211 s. ISBN 80-210-2003-3.

LOUŽEK, M. Důchodová reforma. Praha : Karolinum, 2014. 102 s. ISBN 978-80-246-2612-3

RYTÍŘOVÁ, L. Důchodový systém v České republice. 1. vyd. Olomouc : Anag, 2013. 120 s. ISBN 978-80-7263-821-5

Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem

Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Ing. Renata Korcová

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 10. 9. 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Doplňkové penzijní spoření v rámci systému důchodového zabezpečení v České republice“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, kterou jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.03.2016

Marcela Zajíčková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala paní JUDr. Ing. Renatě Korcové za odborné vedení a poskytování cenných rad, které mi pomohly při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat svým blízkým, především své rodině, za velkou trpělivost, kterou se mnou měli a za obrovskou podporu, kterou mi po celou dobu mých studií poskytovali. Rovněž bych chtěla poděkovat panu Davidu Pokornému, Dis., za poskytnutí informací z pohledu penzijní společnosti.

Doplňkové penzijní spoření v rámci systému důchodového zabezpečení v České republice

The additional pension savings within the pension scheme in the Czech Republic

Souhrn

Cílem práce je zmapování platné právní úpravy v oblasti důchodů a popis současného stavu systému důchodového zabezpečení v ČR po zavedení reformy, která proběhla v roce 2013. V teoretické části jsou vymezeny hlavní pojmy související s daným tématem a důvody reformy. Následně jsou charakterizovány jednotlivé pilíře důchodového systému. Praktická část je zpracována pomocí techniky dotazníkového šetření a metody řízeného rozhovoru pro získání pohledu na problematiku, jak ze strany penzijní společnosti, tak občanů.

Klíčová slova: spoření, penze, důchod, reforma, připojištění, fond, společnost, systém, pilíř.

Summary

The objective of this work is to analyze the pension scheme in the Czech Republic after a change in 2013. Main ideologies, terms and reasons for the reform are presented in the first, theoretical part. Second, concrete pillars of the pension scheme are characterized. For the practical part, the method of question survey and interviews has been chosen in order to obtain a view of a pension company as well as a view of a citizen.

Keywords: saving, pension, retirement, reform, insurance, fund, company, scheme, pillar.

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce a metodika	13
2.1	Cíl práce	13
2.2	Metodika	13
3	Literární rešerše	15
3.1	Důchodové zabezpečení	15
3.2	Klasifikace penzijních systémů	16
3.2.1	Penzijní systémy podle provozovatelů	16
3.2.2	Penzijní systémy podle druhu financování	17
3.2.3	Penzijní plány podle způsobu výplaty	18
3.2.4	Penzijní systémy podle způsobu účasti	19
3.2.5	Penzijní systémy a daňové prostředí	19
3.3	Důchodové systémy ve vybraných státech EU	19
3.3.1	Německo	19
3.3.2	Velká Británie	21
3.3.3	Švédsko	22
3.3.4	Francie	23
3.3.5	Slovensko	24
3.4	Historie důchodového systému na území ČR	25
3.4.1	Hlavní důvody reformy	28
3.4.2	Malá důchodová reforma	30
3.4.3	Velká důchodová reforma	32
3.5	Současný stav důchodového systému v ČR	33
3.5.1	Právní úprava důchodového systému v ČR	33
3.5.2	První pilíř	35
3.5.3	Doplňkové penzijní systémy	38
3.5.4	Druhý pilíř	39
3.5.5	Třetí pilíř	42
3.6	Doplňkové penzijní spoření	46

3.6.1	Průběh spoření	47
3.6.2	Typy vyplácených dávek	49
3.6.3	Předdůchod	51
3.6.4	Platné změny od 1.1.2016.....	53
4	Praktická část.....	54
4.1	Dotazníkové šetření	54
4.1.1	Výběr respondentů a způsob sběru dat	54
4.1.2	Řešení a struktura dotazníku.....	55
4.1.3	Výsledky a diskuze	55
4.2	Řízený rozhovor.....	66
4.2.1	Profil společnosti	67
4.2.2	Průběh řízeného rozhovoru	67
4.2.3	Zhodnocení řízeného rozhovoru	67
4.3	Doporučení.....	71
5	Závěr.....	73
	Seznam použitých zdrojů.....	75
	Seznam grafů	80
	Seznam tabulek.....	80
	Seznam obrázků.....	80
	Seznam příloh	81

Seznam zkratk

CRS – Centrální registr smluv

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

DPS – Doplnkové penzijní spoření

EHP – Evropský hospodářský prostor

EU – Evropská unie

FDC – Financially defined contribution

HDP – Hrubý domácí produkt

NDC – Notional defined contribution

OSN – Organizace spojených národů

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

PAYG – Pay As You Go

1 Úvod

Téma nutnosti důchodové reformy, aby bylo zajištěno dostatek finančních prostředků na stáří, je v dnešní době velmi diskutované. Důležité je především proto, že se týká každého z nás, protože všichni jednou dosáhneme věku, kdy bude třeba odejít do zaslouženého starobního důchodu. V současné době je možné nyní seniorům vyplácet státní dávky, pro mnohé z nich, vyhovující. Většina politiků ale varuje, že při důchodovém systému tak, jak je nastaven nyní, nebude možné zajistit odpovídající úroveň důchodů ze státních prostředků pro budoucí důchodce. Jedním z hlavních důvodů tohoto negativního trendu je nízká porodnost, populace stárne a lidé se díky kvalitnější lékařské péči dožívají vyššího věku než v minulosti a počet občanů v po produktivním věku se tak neustále zvyšuje. Vyměřené prostředky na státní důchody je tak potřeba rozdělovat mezi čím dál tím vyšší počet příjemců, což má za následek neustálé zvyšování mandatorních výdajů vlády a rok od roku větší zatížení státního rozpočtu. Je zřejmé, že pokud si občané budou chtít zajistit kvalitní stáří, nemohou již spoléhat pouze na dávky vyplácené ze státní pokladny a je třeba, aby se zapojili do jednoho z dobrovolných systémů spoření na penzi. Tento problém však neřeší pouze Česká republika, ale mnoho států Evropy. Každá země však reaguje na tento fakt zavedením vlastních dobrovolných či povinných schémat důchodového systému. Vzhledem k měnícím se vládám v ČR lze očekávat další změny v tomto sektoru. Stav důchodového systému v ČR je v této práci zachycen k datu 20. března 2016.

Dlouhá léta fungoval systém důchodového zabezpečení v České republice na dvou pilířích – státním průběžném prvním pilíři a třetím pilíři v podobě penzijního připojištění se státním příspěvkem. Nejzásadnější změnou v důchodovém systému ČR byla reforma, která proběhla k 1. lednu 2013 a přinesla především zavedení druhého pilíře a výraznou úpravu tehdejšího třetího pilíře. Od této doby fungoval důchodový systém na třech pilířích – důchodové pojištění, označováno jako první pilíř, důchodové spoření jako druhý pilíř a doplňkové penzijní spoření jako pilíř třetí. Uvedené schéma bylo však platné jen do 1. ledna 2016, kdy došlo ke zrušení druhého pilíře, a tak je důchodový systém v současné době znovu postaven pouze na prvním a třetím pilíři. Vzhledem k nejednotnosti vlády při zavádění druhého pilíře bylo až příliš zřejmé, že se nejedná o dlouhodobý

projekt, protože ihned po prosazení nového pilíře avizovala tehdejší opozice, že jakmile bude moci, tento pilíř zruší. Především nedůvěra občanů v druhý pilíř způsobila, že do něj nevstoupil očekávaný počet lidí a došlo tak jeho následnému zrušení.

Reforma v roce 2013 však výrazně změnila i pilíř třetí. Stávající penzijní připojištění se státním příspěvkem bylo nahrazeno doplňkovým penzijním spořením. Penzijní fondy se transformovaly na penzijní společnosti a staly se z nich akciové společnosti. Klienti, kteří si do té doby spořili na smlouvách o penzijním připojištění, mají možnost i nadále spořit za předchozích podmínek v tzv. transformovaných fondech. Nový klienti, kteří uzavřeli smlouvu o doplňkovém penzijním spoření již spoří ve fondech účastnických. Od ledna tohoto roku vydala vláda novelu zákona upravující spoření v doplňkovém penzijním spoření. Tyto změny mají především přispět k zatraktivnění produktu tak, aby se zvýšil počet jejich klientů a lidé tak přebrali více odpovědnosti za svůj blahobyt ve stáří. Je zřejmé, že tento stav není definitivní a budoucí vlády budou prosazovat i další změny v systému důchodového zabezpečení. Jednotlivé pilíře důchodového systému zabezpečení v České republice jsou popsány v následujících kapitolách této práce, která se především zaměřuje na třetí pilíř tohoto systému, konkrétně na doplňkové penzijní spoření.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem teoretické části práce je vytvořit deskripci současného stavu důchodového systému v České republice s důrazem na doplňkové penzijní spoření, zmapování platné právní úpravy a vymezení důležitých pojmů související s touto problematikou. Dílčím cílem je popis fungování jednotlivých pilířů a identifikace důvodů důchodové reformy, která proběhla v roce 2013.

V praktické části práce je hlavním cílem získat pohled na současný stav důchodového systému, jak ze strany občanů, tak penzijní společnosti. Tyto pohledy budou vyhodnoceny na základě získaných informací z dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru. Dílčím cílem praktické části práce, kde bylo využito metody dotazníkového šetření, je především zjistit míru zapojení občanů do dobrovolných schémat důchodového zabezpečení a dále zjistit informovanost a orientaci občanů v možnostech spoření si na penzi s ohledem na jejich věk, pohlaví, vzdělání a výši příjmů. Dalším dílčím cílem praktické části, kde bude využita metoda řízeného rozhovoru je především zjistit názory na měnící se systém důchodového zabezpečení z pohledu dlouholetého pracovníka penzijní společnosti a získání informací o fungování penzijní společnosti.

2.2 Metodika

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Zpracování teoretické části diplomové práce je založeno na studiu a analýze podkladů nutných ke zpracování zadané práce, a to zejména odborné literatury, právních předpisů a jejich důvodových zpráv a odborných článků. Vzhledem ke zkoumané oblasti je dalším nezbytným zdrojem informací internet a to především webové stránky a internetové časopisy. Za pomoci těchto zdrojů jsou definovány základní pojmy spjaté s danou problematikou, historie tématu a současný stav systému důchodového zabezpečení v ČR.

Získaná teoretická východiska budou rozšířena o praktickou část, která je zčásti zpracována za pomoci kvantitativního výzkumu a to formou dotazníkového šetření a zčásti za použití metody řízeného rozhovoru s vedoucím pracovníkem jedné z penzijních společností v České republice. Dotazovací metoda může být realizována buď osobně,

nebo na dálku. Jedná se o kvantitativní techniku, která se používá v případě, že chceme generalizovat zjištěné na celou populaci, protože vychází z předpokladu, že lidské chování lze do určité míry změřit a předvídat. V případě dotazníkového šetření je zvolena metoda nahodilého a náhodného výběru respondentů. Respondent si může sám zvolit, zda dotazník vyplní či ne. Dotazník obsahuje 27 uzavřených otázek. Metody nahodilého výběru je u terénního dotazování využito pro její jednoduchost a časovou nenáročnost. Nespornou výhodou této metody dotazování je nejen vysoká návratnost dotazníků, ale i fakt, že se respondenti mohou u kterékoliv otázky zeptat na doplnění. U dotazníků, které byly rozeslány elektronicky, je zvolena metoda náhodného výběru. Návratnost dotazníků však není zdaleka tak stoprocentní jako u předchozí metody. Odpovědi dotazovaných jsou zpracovány do přehledných tabulek křížových otázek, aby bylo možné zjistit, jaký vliv mají jednotlivé proměnné, jako jsou věk, pohlaví, výše příjmů a vzdělání, na odpovědi respondentů. Řízený rozhovor s pracovníkem Penzijní společnosti České pojišťovny, a.s. probíhal v sídle penzijní společnosti. Postupně byly dotazovanému kladeny otevřené otázky a v případě nutnosti jejich upřesnění, byla položena doplňující otázka. Na základě získaných poznatků z teoretické části a výsledků z praktické části práce, jsou formulovány závěry práce.

3 Literární rešerše

V této části jsou vymezena teoretická východiska společně s platnou právní úpravou, které jsou nezbytné pro správné pochopení problematiky systému důchodového zabezpečení v České republice se zaměřením na doplňkové penzijní spoření.

3.1 Důchodové zabezpečení

Každá společnost je povinna zabývat se problematikou zabezpečení občanů v nepříznivých sociálních situacích, jako jsou například invalidita, úraz, mateřství, stáří či ztráta živitele. Forma a úroveň řešení tohoto problému je však značně rozdílná a to zejména s ohledem na stupeň rozvoje dané země. Dalšími důležitými faktory jsou i demografická struktura obyvatelstva, zájem občanů na řešení jejich současných potřeb, etické a morální názory ve společnosti a tradice řešení sociálních problémů. V neposlední řadě je nutné uvést i stupeň rozvoje lékařské vědy a hygienických návyků obyvatelstva. (Tröster, 2013)

Smyslem důchodových systémů je zajistit obyvatelům své země dostatečné příjmy v dané sociální situaci a to různými způsoby. První z nich je, že tyto příjmy zajistí stát. Druhá možnost znamená, že si lidé zajistí vlastní prostředky a nakonec třetí možností je kombinace dvou předchozích. V dobách minulých se lidé ve stáří příliš nespolehali na zajištění od státu, to jim zajistila především jejich rodina. V případě, že lidé rodinu neměli, byli odkázáni na pomoc církve nebo charity. S postupem času, ale začalo docházet ke změnám, ke kterým přispěl zejména průmyslový rozvoj. V důsledku zvýšení sociálních rizik se občané začali setkávat s novými rizikovými situacemi a nebylo již možné, aby nesli odpovědnost za jejich dopady sami, což vedlo k většímu prosazování, aby se v této oblasti více zapojil stát. S tímto přímo souvisí pojmy sociální politika a sociální stát. (Gregorová, 1998)

„Sociální zabezpečení je pojem, jehož obsah je dostatečně znám, ale jeho definice je obtížná a historicky podmíněná.“ (Tröster, 2013, str. 2) Pojmem sociální stát se rozumí situace, kdy se občané daného státu ocitnou v určité životní situaci a nejsou schopni se o sebe postarat sami, nejsou plně odkázáni na pomoc své rodiny, ale mají ze zákona nárok na poskytnutí pomoci ze strany státu. Vznik důchodových systémů je přímo spjatý s touto problematikou. Mezi nejstarší dávky poskytované občanům ze strany státu jsou

invalidní a pozůstalostní. Naopak zajištění na stáří patří k jednomu z nejmladších odvětví v této oblasti. (Rákosník, 2012)

Občanům se nabízí mnoho možností, jak se zabezpečit na dobu, když již nebudou ekonomicky aktivními. Jednou z nich je tzv. rodinné financování, kdy se osoby starší spoléhají na finanční zajištění od svých dětí, což je založeno na principu rodinné solidarity. Tento systém nelze aplikovat na veškerou populaci, protože někteří lidé děti nemají a tak by vznikalo velké riziko chudoby u starších občanů. Další možností zabezpečení se na penzi je využití příjmů ze samostatně vytvořených aktiv, což znamená různé druhy spoření, pojištění, investování nebo prodej nemovitostí či jiných aktiv. Stále více občanů však preferuje současnou spotřeb, spoření na důchodový věk podceňují a ve stáří jim hrozí chudoba. Jednou z posledních možností zabezpečení na penzi jsou dávky vyplácené státem, které jsou po splnění určitých podmínek občanům garantovány. Poslední možností je účast v kapitálově financovaných důchodových systémech, jejichž výnosnost je přímo závislá na aktuálním vývoji trhu, takže účastník na sebe přebírá veškerá rizika za jejich případné znehodnocení. (Musílek, 2011)

3.2 Klasifikace penzijních systémů

Pro správné pochopení problematiky penzí a důchodové reformy je třeba si nejprve vysvětlit klasifikaci penzijních systémů. Předem daná kritéria určují, jak se jednotlivé penzijní systémy třídí a klasifikují. V následujících odstavcích je tedy vysvětleno rozdělení penzijních systémů podle jejich provozovatelů, způsobu financování, způsobu výplaty, podle účasti a podle daňového prostředí. (Bezděk, 2000)

3.2.1 Penzijní systémy podle provozovatelů

Provozování systému penzijního zabezpečení je prakticky ve všech zemích rozděleno mezi veřejný a soukromý sektor. V mezinárodním porovnání jsou však výrazné rozdíly v podílu soukromých a veřejných pilířů penzijních systémů. Veřejným provozovatelem penzijních systémů je zpravidla stát, který je zodpovědný za výběr příspěvků a výplatu důchodů. Rozlišujeme dva druhy státních penzí: paušální penze (flat-rate) a penze spjatá s výdělkem (earnings-related). Paušální penze nebere v potaz výši výdělků v době, kdy byl dnešní důchodce ekonomicky aktivní a to znamená, že všichni důchodci mají nárok na tuto pro všechny stejnou dávku. Naopak tomu je u penze spjaté s výdělkem,

kteřá se odvíjí od výše mezd v době, kdy byl občan ekonomicky aktivní. V případě soukromých penzijních systémů má odpovědnost za výplaty dávek i výběr příspěvků sektor privátní. Z praxe jsou známé dva možné způsoby. Tím prvním jsou zaměstnanecké penze, které jsou organizovány zaměstnavateli. Druhým jsou individuální penzijní účty, které spravuje penzijní fond a kde si občané spořívají na své stáří po dobu své ekonomické aktivity. (Bezděk, 2000)

3.2.2 Penzijní systémy podle druhu financování

Lze rozlišit pět základních způsobů financování penzijních systémů. Jde o průběžně financovaný systém, neboli čistý PAYG („pay as you go“), dále PAYG s nárazníkovým fondem, plně fondový systém, částečně fondový systém a tzv. notional funding, který lze označit jako zdánlivě fondový přístup. (Bezděk, 2000)

Způsob PAYG financování se opírá o mezigenerační solidaritu a redistribuci. Nyní ekonomicky aktivní občané odvádějí příspěvky na sociální zabezpečení, ze kterých jsou hrazeny dávky a důchody současným penzistům. Až bude tato generace ekonomicky aktivních lidí v důchodového věku, budou jejich důchody hrazeny z příspěvků generace dnešních dětí. Z toho lze usuzovat, že stabilita a fungování tohoto systému jsou přímo závislé na poměru a počtu osob, které do systému přispívají a které z něj vybírají. U systému PAYG s nárazníkovým fondem jde v zásadě o normální PAYG systém, který však v minulosti nebo nyní vykazuje přebytky, které jsou následně investovány na kapitálovém trhu a dodatečně tak přinášejí do systému úrokový výnos. Tyto prostředky poté pomáhají financovat penzijní dávky. Základním rysem plně fondového přístupu je to, že nespočívá na mezigenerační solidaritu. Výše penze účastníka tak závisí pouze na příspěvcích, které si naspořil a dlouhodobé míře výnosu z aktiv penzijního fondu. (Bezděk, 2000)

Částečně fondový systém je kombinací penzijního systému PAYG a plně fondového systému. V praxi to tedy znamená existenci dvou povinných pilířů. Jeden založen na plně fondovém přístupu a druhý s PAYG financováním. Snahou tohoto přístupu Notional funding je kombinace výhod PAYG a plně fondového přístupu financování. Jedná se o nejnovější model, který z hlediska reálného toku prostředků zůstává systémem PAYG, ale při určování výše penze při odchodu do důchodu se tento systém přibližuje spíše plně fondovému přístupu. V praxi má tedy každý účastník svůj individuální účet, na který jsou

odváděny příspěvky a jejich zhodnocení v čase. Výše vyplácené penzijní dávky při odchodu do důchodu je závislá na celkových hypotetických úsporách na účtu jedince a na průměrné očekávané délce života nadcházejících důchodců. Musíme zdůraznit, že úspory na účtech jednotlivců jsou pouze hypotetické, protože vybrané příspěvky jsou reálně použity na výplaty stávajících důchodců. Jsou tedy pouze papírově připisovány a zhodnocovány na jednotlivých individuálních účtech. (Bezděk, 2000)

Obecně je nutné říci, že způsob financování penzijních plánů není určen na základě toho, zda se jedná o penzijní plány provozované veřejným nebo soukromým sektorem. Zpravidla sice platí, že státní penzijní plány jsou spojeny s financováním PAYG a soukromé penzijní plány zase s plně fondovým systémem, ale můžeme zaznamenat i případy, kdy ve veřejných lze nalézt prvky fondového přístupu. (Bezděk, 2000)

3.2.3 Penzijní plány podle způsobu výplaty

Platby vložené do penzijního plánu samotnými účastníky označujeme jako příspěvky. Ty mohou být v některých případech vyjádřeny daným procentem z příjmu. Naproti tomu výplaty z penzijního plánu označujeme jako dávky. Na základě toho členíme penzijní systémy na dávkově a příspěvkově definované. Dávkově definované penzijní systémy garantují jistou výši penzijních dávek v závislosti na daných faktorech. Zpravidla se jedná o kombinaci počtu let, po které účastník odváděl příspěvky do systému, výše jeho příjmů za dané období a výše aktuálního parametru, který bývá stanoven zákonem. Výhodou tohoto systému je možnost informovat se o výši penze ještě před odchodem do důchodu. Příspěvkově definované penzijní systémy nezaručují takovou míru jistoty ohledně výše budoucích penzí jako dávkově definované. Výše důchodu se odvíjí nejen od určité výše příspěvkové sazby, ale také od výnosnosti investic, do kterých jsou příspěvky pravidelně ukládány. Příspěvkově definované systémy bývají nejčastěji založeny z hlediska financování na plně fondovém přístupu, eventuálně na metodě national funding. Může se stát, že v dávkově definovaném systému můžeme najít prvky příspěvkově definovaného a naopak. V tomto případě hovoříme o tzv. hybridních systémech. Jedná se nejčastěji o variantu, kdy je výše příspěvku účastníka stanovena podle příspěvkových systémů a výše příspěvku zaměstnavatele je definována na základě systému dávkově definovaného. (Finance.cz, cit. online 2015-09-15)

3.2.4 Penzijní systémy podle způsobu účasti

Rozlišujeme, zda je účast v penzijních plánech povinná nebo dobrovolná. Situace je stát od státu odlišná. Ve vyspělých zemích je zpravidla účast ve veřejných penzijních systémech povinná a soukromé penzijní systémy jsou z ohledu na účast dobrovolné. Za poslední dvě desetiletí však role povinných soukromých penzijních plánů pomalu roste. Jejich význam je výrazný především v rozvíjejících se zemích. (Bezděk, 2000)

3.2.5 Penzijní systémy a daňové prostředí

Přestože jsou daňové systémy z mezinárodního hlediska velmi proměnlivé, lze v rámci daňového režimu penzijních systémů zpozorovat dva základní přístupy. První metodou je tzv. EET systém, kdy se odváděné příspěvky i případné investiční výnosy z penzijních úspor nedaní, ale následně vyplácené peníze podléhají dani z příjmu. V praxi jsou tedy příspěvky daňově uznatelnou (odečitatelnou) položkou, investiční výnosy nejsou v době jejich připsání na účet zdaněny, ale celá vyplácená penze je poté zdaněna na základě daně z příjmu. Tato metoda je většinou využívána pro dobrovolné penzijní plány. Druhým přístupem je tzv. TEE systém, kdy příspěvky účastníka nejsou daňově uznatelné, ale jsou hrazeny ze mzdy po zdanění. Investiční výnosy i následně vyplácená penze zdanění nepodléhají a jsou vypláceny v plné výši. Lze říci, že tento systém zpravidla využívá většina zemí pro povinné penzijní systémy. (Bezděk, 2000)

V oblasti penzijních systémů nelze příliš zobecňovat, přesto můžeme konstatovat, že většina veřejných penzijních systémů je financována pomocí metody PAYG a je pro ně typické dávkově definované schéma. Naopak soukromé penzijní plány bývají často plně fondově financované a převládají u nich schémata příspěvkově definovaného charakteru. (Bezděk, 2000)

3.3 Důchodové systémy ve vybraných státech EU

3.3.1 Německo

V roce 1899 zavedl v Německu důchodový systém sociálního pojištění Otto von Bismarck a jedná se o vůbec nejstarší důchodový systém. Původně bylo jeho fungování založeno na fondovém pojištění proti invaliditě. Následně byl tento systém transformován na povinný systém důchodového pojištění. Vinnou druhé světové války byla jeho hodnota

znehodnocena a došlo ke změně na systém průběžný. Současná podoba důchodového systému je zřízena na principu PAYG, fungující od roku 1957. (Loužek, 2014)

První pilíř je založen na principu průběžného financování, na kterém se podílí jak zaměstnanci, tak zaměstnavatelé. Osoby samostatně výdělečně činné jsou rovněž povinni odvádět příspěvky. Důchodový systém v Německu spravují oborové sociální pojišťovny a účast v prvním pilíři je pro zaměstnance a určité skupiny OSVČ povinná. Jedná se o dávkově definovaný systém, který vychází z tzv. výdělkových bodů, které jsou závislé na počtu odpracovaných let a individuálních výdělcích. Nárok na získání dávky z průběžného systému vzniká pokud do něj občan přispíval po dobu nejméně pěti let a dovršil 65 let věku. Jedná se o rekordně nízkou dobu povinné účasti. (Loužek, 2014) O dva roky dříve, tedy v 63 letech, má občan možnost využít předčasného odchodu do důchodu, což ale vede ke snížení vyplácené dávky o 0,3 % za každý měsíc před řádnou dobou odchodu do starobního důchodu. Pokud by se tedy rozhodl pro odchod do předčasného důchodu o rok dříve, než mu vzniká nárok na řádný starobní důchod, dojde ke krácení penze o 3,6 %. V konečném důsledku tedy nejde o zanedbatelný rozdíl. (Finance.cz, cit. online 2015-09-23)

Druhý pilíř důchodového systému v Německu je tvořen podnikovými penzemi a není povinný. Účast v něm však občanům přináší možnost státní podpory nebo daňového zvýhodnění. Podnikové penze garantují přinejmenším nominální hodnotu zaplacených příspěvků a nárok na výběr těchto prostředků vzniká účastníkovi po dosažení důchodového věku. (Loužek, 2014)

V roce 2001 byla, na základě důchodové reformy, zavedena doplňková důchodová schémata. Stejně jako u druhého pilíře je účast v nich pouze dobrovolná a jde o formu pojištění, na které přispívá zaměstnanec, zaměstnavatel a stát. V Německu je běžný model zabezpečení na stáří spojený s životním pojištěním. Uvedená reforma nezměnila důchodový systém, ale zvýraznila význam doplňkových systémů, které do té doby hrály pouze okrajovou roli. (Loužek, 2014)

Důchodový systém v Německu je velmi komplikovaný a spíše než jeho klienti mu rozumí odborníci na ministerstvu práce. Lze říci, že nejvýznamnějším pilířem je první důchodový pilíř, tedy zákonné důchodové pojištění, který je rozšířen doplňkovými penzijními

schémata ve formě druhého a třetího pilíře. (Loužek, 2014) Zajímavostí je, že Němci si mohou ke svému řádnému starobnímu důchodu neomezeně přivydělávat a tyto příjmy již nepodléhají povinným odvodům na pojistném. (Investujeme.cz, cit. 2015-09-23)

3.3.2 Velká Británie

Důchodový systém ve Velké Británii patří k jednomu z nejkomplicovanějších v Evropě. Jedná se také o zemi, která jako jedna z mála nečelí vážné důchodové krizi, k čemuž přispívá nejen fakt, že její populace nestárne tak rychle jako jinde v Evropě, ale i to, že státní penze ve Velké Británii patří mezi nejnižší. Využívá tzv. náhradového poměru (průměrný důchod/mzda) a průměrný státní důchod ke mzdě činí zhruba 20%. (Loužek, 2014) Významný podíl v zabezpečení na stáří mají příjmy ze soukromých zdrojů. Státní systém se tak soustředí na osoby s nižšími příjmy a občané s vyššími příjmy čerpají penzi spíše ze soukromého sektoru. (Disney, Johnson, 2011)

Během minulých třiceti let udělaly vlády dvě podstatné změny. Zprvce omezily dávky od státu a za druhé více zapojily soukromý sektor. Důchodový systém ve Velké Británii je tak mnoha pilířový a zahrnuje nabídku produktů – státní, podnikové či soukromé, dávkově nebo příspěvkově definované, odpovědné strany ve formě státu, zaměstnavatele a apod. Základ tvoří tzv. základní státní důchod (Basic State Pension), což je jednotná rovná dávka s univerzálním pokrytím. Ten je následně rozšířen o řadu testovaných dávek, které jsou vázány např. na věk nebo výši příjmů a je nazýván druhým státním důchodem. Do prvního pilíře, který je veřejný a průběžně financovaný, přispívají jak zaměstnanci, tak osoby samostatně výdělečně činné. Druhý pilíř v sobě zahrnuje příspěvkově definované podnikové důchody, kapitálové důchody, kolektivně vyjednané individuální plány a osobní důchody. Nárok na penzi vzniká dosažením 65 let věku. Účast v tomto pilíři je nepovinná. Zaměstnancům, kteří se účastní druhého pilíře je poskytnuta možnost se tímto vyvázat z účasti na druhém státním důchodu. Třetí pilíř se skládá z doplňkových dobrovolných příspěvků k podnikovým plánům a samostatně oddělených příspěvkově definovaných důchodových účtů. (Loužek, 2014)

V dubnu 2016 čeká Velkou Británii jedna z nejzásadnějších reforem nynější vlády, která má občanům poskytnout jasnou představu o jejich příjmech v důchodu a napravit sociální nerovnosti s ohledem na ženy, lidi s nízkými příjmy a osoby samostatně výdělečně činné. Ministr pro důchody Steve Webb uvedl: „*S příchodem dubna 2016 pomůže nový*

státní důchod zavést jednoduchost, která v posledních desetiletích neexistovala. Dá pracovníkům na vědomí, že existuje silný základ, na kterém mohou budovat své úspory. Toto je skutečná změna hry. Naplnění této reformy je základní součástí poslání této koaliční vlády vytvořit spravedlivější společnost. Ale pro dosažení tohoto cíle lidé potřebují vědět, co to pro ně znamená, a být schopni podle toho plánovat své vlastní penzijní spoření.“ (Vupsv.cz, cit. online 2015-09-15, str.26)

3.3.3 Švédsko

Švédský důchodový systém prošel reformou v průběhu devadesátých let minulého století. Stávající penzijní systém se skládá ze dvou složek, a to NDC (notional defined contribution) a FDC (financially defined Contribution). Jedná se o první a druhý pilíř a účast v obou je povinná. Třetí pilíř představují zaměstnanecké fondy. (Loužek, 2014)

NDC tvoří individuální účty, které jsou fiktivní, a jejich hodnota představuje budoucí nárok. Reálně se z vložených prostředků financují důchody stávajících důchodců, popřípadě jsou odeslány do fondu demografických rezerv. Jde tedy o fiktivní příspěvkově definovaný systém, založen na průběžném financování. Každý rok jsou poplatníci seznámeni s aktuální výší prostředků, které si na své stáří naspořili. Veškeré pojistné odvádí zaměstnavatel a poté se prostředky rozdělí do jednotlivých fondů. Celkem je na důchody odváděno 18,5 % z hrubé mzdy zaměstnance. Na NDC připadne 16 % z uvedené výše a zbylé 2,5 % náleží do FDC. Výše vyplácené dávky je následně vypočtena jako poměr zůstatku na účtu a očekávané doby dožití, která je stejná pro muže i ženy. Nárok na dávku vzniká účastníkovi v rozmezí od 61 do 70 let. Důchodový věk není pevně stanoven, a čím déle občan pracuje, tím vyšší je vyplácená dávka. (Loužek,2014) Pokud zájemce odejde do důchodu v 65 letech, dosahuje jeho penze zhruba 55 % předchozího příjmu. V případě, že se rozhodne žádat o důchod již v 61 letech, získá pouze 72 % ze standardní hodnoty. Naopak tomu je, pokud se rozhodne pracovat až do svých 70 let, hodnota jeho důchodu je 157 % průměrné penze. (Vejvodová,2012)

FDC je druhým pilířem švédského důchodového systému a jedná se o povinné spoření v rámci soukromých fondů. Jak již bylo zmíněno, z celkových odvodů na důchodové spoření připadne na FDC pouze 2,5 %, z čehož vyplývá, že tato „prémiová“ penze vytváří poměrně malý podíl na finálně vyplácené částce. Každý účastník má právo si zvolit, do jakého fondu bude své prostředky investovat a také může svou volbu kdykoliv

přehodnotit a zvolit jiný fond. S počátkem reformy fungovalo zhruba 460 fondů, v současné době jich existuje více než 700. Systém FDC je spravován vládní agenturou pro prémiovou penzi, ta následně prostředky klientů přeposílá vybraným fondům. Tato vládní agentura pracuje na principu zúčtovacího centra. (Loužek, 2014)

Jednou z dalších novinek, které s sebou reforma přinesla je i zavedení základní garantované dávky. Jde o dávku, která je vyplácena lidem s nízkým příjmem, aby jim zajistila minimální životní úroveň a dosáhli tak na řádný starobní důchod. Stát tuto dávku nevyplácí ze systému NDC, ale jako součást sociálních dávek. Tím je zachován princip solidarity. (Loužek, 2014) Švédský důchodový systém je označován jako jeden z nejlepších na světě. Důkazem toho je ocenění Světové banky a žebříčku Melbourne Mercer Pension Global Index 2011, který porovnává penzijní systémy vyspělých zemí podle vyplácené výše důchodů s ohledem na to, kolik do něj účastníci vložili, výraznou váhu má v hodnocení i celková udržitelnost systému, tedy to, jak se umí vypořádat s demografickým vývojem. Švédsko se podle těchto kritérií umístilo v první trojici. (Vejvodová, 2012)

3.3.4 Francie

Důchodový systém ve Francii patří mezi třípilířový, přičemž první pilíř je průběžně financovaný a přispívají do něj jak zaměstnanci, tak zaměstnavatelé a vyplácené dávky jsou závislé na výši příjmů, zároveň je zaručen minimální příjem. Důchodový věk se pohybuje v rozmezí od 60 do 67 lety podle roku narození. Závislá na roce narození je i doba potřebného pojištění, která se pohybuje mezi 41 a 43 lety. Faktory věku a doby pojištění výrazně ovlivňují, zda bude mít účastník nárok na plný nebo krácený důchod. Pokud je doba pojištění již překročena, přiznaná dávka se s každým dalším odpracovaným rokem nezvyšuje. Starobní penze je vypočítána z příjmů účastníka za nejlepších 25 let. (Loužek, 2014) Do důchodu se většina Francouzů snaží odejít co nejdříve, průměrným věkem odchodu do důchodu je 61,3 let. Finančně výhodnější je samozřejmě odejít do řádného důchodu až v 65 letech. (Finance.cz, cit. 2015-09-24)

Druhý pilíř důchodového systému ve Francii je pro účastníky prvního pilíře povinný a je tvořen příspěvkově definovanými systémy. Pro zemědělce a osoby samostatně výdělečně činné existují zvláštní schémata. Princip spočívá v tom, že za každý rok, který poplatník přispíval do systému podle svého příjmu, se převede na body, od kterých

se následně odvíjí doplňková penze. Narozdíl od prvního pilíře jsou příjmy započítávány za celé období pojištění. Podobně jako v prvním pilíři je povinnost odvádět příspěvky jak na straně zaměstnance, tak na straně zaměstnavatele. (Loužek, 2014)

Třetí pilíř důchodového systému je zastoupen bankami, pojišťovny a penzijními fondy, které představují dobrovolné penzijní připojištění a mají své produkty, které francouzským občanům mohou pro spoření si na stáří nabídnout. (Loužek, 2014)

3.3.5 Slovensko

Do roku 2004 existoval na Slovensku pouze povinný, dávkově definovaný a průběžně financovaný systém důchodového spoření. V roce 2005 byla slovenskou vládou v čele s Mikulášem Dzurindou realizována reforma, podle doporučení Světové banky, která obměnila již stávající pilíř a zavedla další povinný, příspěvkově definovaný, systém důchodového spoření. Zároveň došlo k posílení důležitosti dobrovolných schémat spoření. Od této doby se důchodový systém na Slovensku opírá o tři pilíře. (Loužek, 2014)

První pilíř je povinný, průběžně financovaný s určitou mírou solidarity a spadá do správy státu, konkrétně tedy Sociální pojišťovny. Jde o povinný systém pro všechny ekonomicky aktivní občany a jejich zaměstnavatele, kteří jsou povinni pravidelně zasílat důchodové příspěvky sociální pojišťovně. Maximální výši důchodu omezuje maximální vyměřovací základ, ze kterého se pojistné odvádí. Minimální doba pojištění pro vznik nároku na starobní důchod je 15 let. Věk pro odchod do důchodu je průběžně navyšován, v současné době je důchodový věk 62 let platný jak pro muže, tak i ženy. I slovenský důchodový systém umožňuje svým občanům dřívější odchod do řádného důchodu. Toto rozhodnutí má však vliv na vyplácenou dávku, která se krátí o 0,5 % za každý měsíc před standardním nárokem na odchod do důchodu. Naopak s pozdějším odchodem do důchodu je vyplácená částka navyšována o 0,5 % procent za každý měsíc. Před reformou bylo pro výpočet dávky starobního důchodu zohledňováno pouze 5 let s nejvyšší mzdou z posledních deseti let před odchodem do důchodu. Nyní je výše důchodu počítána na základě odvedeného pojistného za delší časové období. (Loužek, 2014) V rámci prvního pilíře jsou vypláceny následující dávky – starobní, předčasný starobní, vdovecký, vdovský, invalidní, sirotčí a sociální důchod. (Vupsv.cz, cit. online 2015-09-24)

S důchodovou reformou byl založen druhý, tzv. kapitalizační, pilíř důchodového systému. Do té doby byly veškeré odvody pojistného spravovány Sociální pojišťovnou, nyní je část těchto odvodů odesílána důchodovým správcovským společnostem, které zaopatřují starobní důchodové spoření. U správcovských společností má každý občan, který do druhého pilíře vstoupil, svůj osobní důchodový účet, na který jsou pravidelně odváděny 4 % z celkového pojistného. Systém důchodového spoření je tedy příspěvkově definovaný. Se zavedením druhého pilíře byli občané rozděleni do dvou skupin. První skupinu tvořili občané, kterým bylo při zahájení důchodové reformy 16 let a méně. Ti měli účast povinnou s nástupem do prvního zaměstnání. Druhá skupina byla zastoupena lidmi staršími 16 let a ti měli možnost se sami rozhodnout, zda chtějí do druhé pilíře vstoupit či ne. Minimální doba spoření je v tomto pilíři 10 let, takže občanům, kterým zbývalo do odchodu do důchodu méně jak 10 let, nebyl vstup doporučen. Optimální doba spoření ve druhém pilíři je dle Ministerstva práce Slovenské republiky alespoň 18 – 20 let. Vložené prostředky účastníků jsou zhodnocovány pomocí důchodových fondů. Každý má možnost zvolit mezi konzervativním, vyváženým nebo růstovým fondem. Důvěru v druhý pilíř dokazuje i fakt, že se ho v polovině roku 2008 účastnilo již 1,5 milionu Slováků. (Loužek, 2014)

Dobrovolným spořením na stáří je třetí pilíř slovenského důchodového systému. Tuto činnost nevykonávají pouze penzijní společnosti a občané tak mají možnost vybrat si z mnoha nabízených produktů jako např. životní pojištění, spoření v bankách, podílové fondy apod. Příspěvky v rámci doplňkového spoření na stáří stát daňově zvýhodňuje. (Loužek, 2014)

Přijetí reformy oslabilo ve slovenském důchodovém systému princip solidarity, což znamená, že důchody jsou více závislé na průběžných příspěvcích do systému. Tento systém tak zvýrazňuje roli zásluhovosti a posílil individuální odpovědnost občanů za jejich blahobyt ve stáří. (Loužek, 2014)

3.4 Historie důchodového systému na území ČR

V této kapitole je popsán vývoj penzijního systému na území České republiky od roku 1918 až po současnost. V průběhu této doby bylo přijato několik nových zákonů,

kteře oblast důchodového zabezpečení upravují, a tak došlo k mnoha změnám penzijního systému až po jeho současnou podobu.

Právní předpisy ze sociální oblasti převzala Československá republika od Rakouska-Uherska a postupně přijímala nové právní předpisy. Již v roce 1907 byl schválen zákon o penzijním pojištění zřizenců ve službách soukromých a některých zřizenců ve službách veřejných. Jednalo se o zákon č. 1/1907 ř.z. o penzijním pojišťování zřizenců ve službách soukromých a některých zřizenců ve službách veřejných, který nabyl účinnosti v roce 1909 a v roce 1920 byl novelizován. Nejzásadnějším z nových právních předpisů nabyl účinnosti dnem 1. července 1926 a jednalo se o zákon č. 221/1924 Sb. z. a n., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. V budoucnu se přijetí tohoto zákona ukázalo jako velmi prozíravý krok s ohledem na budoucí politický vývoj sousedních zemí, který byl počátkem 30. let velmi negativně ovlivněn nástupem nacismu v Německu. Zároveň přispěl k upevnění demokratického vývoje v Československu a pomohl vyřešit několik zásadních sociálních problémů. Poskytovány byly z invalidního a starobního pojištění následující dávky: starobní a invalidní důchod společně s vyrovnávacími příplatky těmto důchodům, vdovský a vdovecký důchod, sirotčí důchod a odbytné. Pro vyměřování pojistného byli pojištěnci rozřazeni do čtyř tříd podle výše výdělků. Pojistné hradil z jedné poloviny zaměstnavatel a z druhé potom zaměstnanec. Státní starobní podpory byly zavedeny v roce 1929 přijetím zákona č. 43/1929 Sb. z. a n. a byly přiznávány československým státním příslušníkům jako zaměstnancům, ale i osobám samostatně výdělečně činným, pokud splnili podmínku dovršení věku 65 let a zároveň byli nemajetní a neschopní výdělků. Za doby okupace bylo třeba přizpůsobit sociální pojištění tehdejšími sociálními, politickými, hospodářskými a měnovými podmínkám. Provedené úpravy však nepřinesly pojištěncům žádná významná zlepšení. Po druhé světové válce nebyly tyto předpisy uznány jako součást československého právního řádu. Hlavní komplikace v sociální oblasti způsobovaly zejména fondy sociálního pojištění, které byly buď znehodnoceny válečným hospodářstvím, nebo zabaveny okupanty. Vypracováním nového návrhu zákona o národním pojištění byla pověřena komise Národní fronty. Následně byl přijat zákon č. 99/1948 Sb., o národním pojištění. Po roce 1948 bylo československé sociální zákonodárství velmi inspirováno sovětskými zkušenostmi. Postupně bylo upouštěno od pojišťovacího principu a systém sociálního pojištění přecházel na systém sociálního zabezpečení. Prvním významným milníkem po roce 1948 byl rok

1956, ve kterém vešel v platnost zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Přijímané právní předpisy zvyšovali nejen počet zabezpečených lidí, ale i výši a počet poskytovaných dávek, což samozřejmě vedlo ke zvýšení nákladů ve všech odvětvích sociálního zabezpečení. Druhým výrazným rokem byl rok 1964, kdy vešly v platnost zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení a zákon č. 103/1964 Sb., o sociálním zabezpečení družstevních rolníků. Přesto došlo ke zhoršení úrovně důchodového zabezpečení a to zejména vlivem slabé efektivity hospodářství a nepříznivého ekonomického vývoje. V 70. letech byl přijat zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Nepříznivý hospodářský vývoj v 80. letech neumožňoval pokračování „jemné“ sociální politiky. V roce 1985, kdy se v tehdejší SSSR ujal moci M. Gorbačov, bylo snahou československé vlády získat si obyvatelstvo štedřejší sociální politikou. V návaznosti na to byl přijat zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, jehož určitá část platí dodnes. (Tröster, 2013)

Oblast důchodového pojištění byla od roku 1989 několikrát změněna především ve snaze přizpůsobit penzijní systém podmínkám tržního hospodářství. Jedním z cílů bylo vytvořit moderní systém penzijního pojištění, který bude schopný reagovat na hospodářský i demografický vývoj a jeho financování bude oddělené od státního rozpočtu. Dále bylo třeba při vyplácení dávek ze systémů zohlednit výši výdělků pojištěnců za celý jejich život. (Spěváček, 2002)

Ústavní zákon č. 100/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé federativní republiky a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, představoval první a hlavní změnu penzijního systému. Podle tohoto zákona došlo ke zvýšení sazby pojistného za zaměstnance z dosavadních 15% na nových 25%. Dále upravoval definici a pojistné pro osoby samostatně výdělečně činné. Byl zrušen osobní důchod, na který měli nárok zvláště zasloužilí pracovníci v oboru hospodářství, kultury, vědy, správy či v jiných oblastech veřejné činnosti, a který byl zaveden v zákoně č. 55/1956 Sb. Následovaly další zákony, které upravovaly důchodový systém. (Rákosník, 2013)

V roce 1991 došlo ke sjednocení, a převedení nemocenského a důchodového pojištění pod Českou správu sociálního zabezpečení (dále ČSSZ). Rok 1993 přinesl zavedení

pojistného jako zvláštní platbu, která šla mimo daňový systém. Zlomový byl rok 1994, kdy byl přijat zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a občanům tak bylo umožněno spořit si na důchod také dobrovolně. S rokem 1995 byl přijat zákon o důchodovém pojištění, který s sebou přinesl prodloužení rozhodného období pro zápočet výdělků občanů, novou definici pro invaliditu a úpravu dalších nároků z důchodového pojištění. (Spěváček, 2002)

Následně byly přijaty další zákony, které způsobily změny v pozdějších letech. V rámci státních finančních aktiv byl v roce 1996 zaveden zvláštní účet důchodového pojištění. Rok poté došlo na základě úsporných opatření ke zpřísnění valorizací důchodů. Dalším, a to velice důležitým krokem, bylo přijetí novely zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem, které proběhlo v roce 1999. Tato novela zaručovala větší bezpečnost vkladů účastníků, zvýšení státního příspěvku a zavedení daňového zvýhodnění pro zaměstnavatele, kteří přispívali svým zaměstnancům na penzijní připojištění. V roce 2003 byl schválen zákon č. 425/2003 Sb., který upravoval oblast důchodového pojištění. Mimo jiné zvyšoval věkovou hranici pro odchod do důchodu a omezil možnost odchodu do předčasného důchodu. (Krebs, 2007)

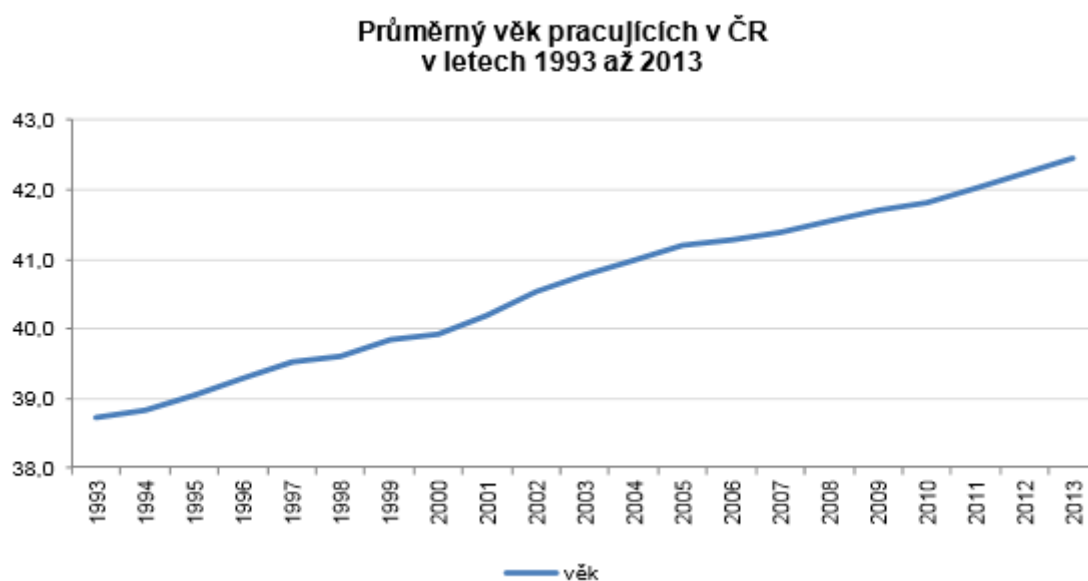
Začátkem byl tedy důchodový systém založený na jednom pilíři, což se změnilo v roce 1994, kdy vzniklo penzijní připojištění a důchodový systém měl pilíře již dva. První, což je státní průběžný systém s povinnou účastí a třetí pilíř, který byl založen na dobrovolném přispívání.

3.4.1 Hlavní důvody reformy

Většina důchodových systémů, včetně toho v České republice, byla v minulosti postavena na průběžném systému financování důchodů PAYG, jehož způsob financování je založen na mezigenerační solidaritě a redistribuci. Fungování tohoto systému je především závislé na počtu ekonomicky aktivních obyvatel, kteří do něj přispívají a na počtu osob, které z něj čerpají. Zjednodušeně lze říci, že pokud se poměr mezi těmito skupinami změní v neprospěch přispěvatelů, dojde také ke změně výše příspěvků nebo dávek a to v neprospěch jedné nebo druhé skupiny. S ohledem na demografický vývoj je tento systém dlouhodobě neudržitelný. (Bezděk, 2000)

Populace v České republice stárne. V důsledku sociálního rozvoje, lepších pracovních a životních podmínek a především díky pokroků v medicíně se dnes lidé dožívají stále vyššího věku. Významnější část populace s ohledem na minulost zastávají starší lidé a porodnost oproti letem minulý také klesá. (MPSV.cz, cit. 2015-12-15) Následkem toho se zvyšuje průměrný věk pracujících, který je zachycen na Grafu 1:

Graf 1: Průměrný věk pracujících v ČR v letech 1993 - 2013

Zdroj: ČSÚ-VŠPS

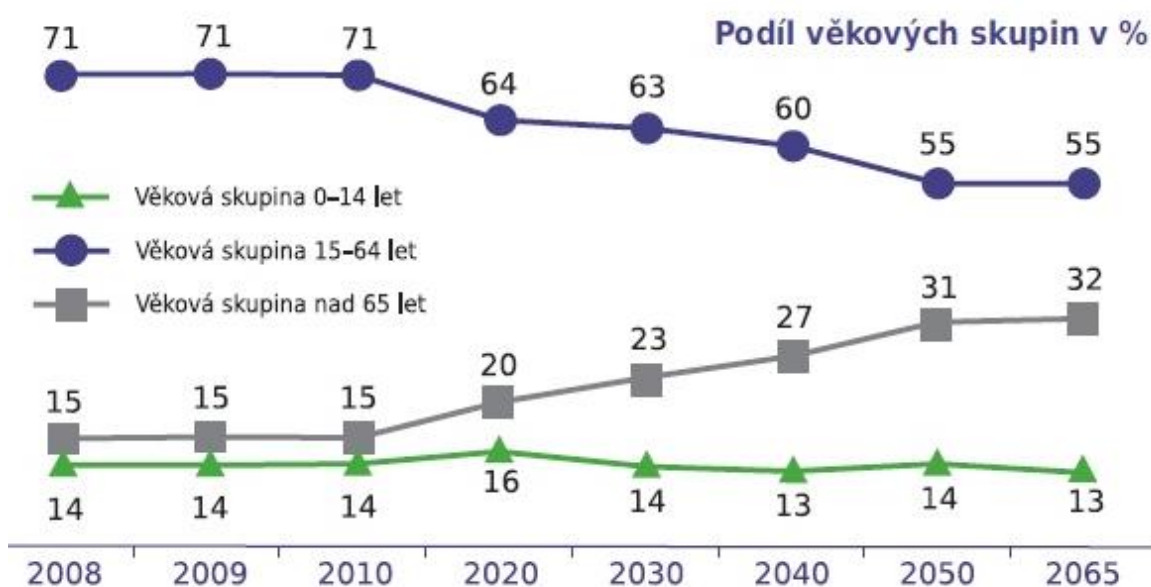
Zdroj: Czso.cz, [cit. online 2015-12-22], 2015

Je třeba, aby politika státu na tento vývoj reagovala a přizpůsobila tomu nejen důchodovou politiku, ale i politiku zaměstnanosti a umožnila integraci starších osob do ekonomického a sociálního rozvoje. Na základě Valného shromáždění OSN a vzniku dokumentu Zásady OSN pro seniory, na který posléze navazovaly další doporučení OSN i další z řad mezinárodních organizací, vznikly v České republice programy, které udávají cíle a opatření, která je třeba v souvislosti s demografickými a sociálními změnami přijmout. Jako první vláda přijala Národní program přípravy na stárnutí na období let 2003 až 2007, posléze byl přijat i Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012, na který navazuje nový dokument Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017, který má za cíl zajištění, dodržení a ochranu lidských práv seniorů a klade důraz především na prevenci, odpovědný přístup lidí ke svému zdraví

a důležitým předpokladem pro zvládnutí problémů spojených se stárnutím populace je i podpora aktivního života seniorů.

Na základě údajů Českého statistického úřadu dosáhlo k 31.12.2013 zastoupení osob straších 65 let 17,4 % z celkové populace. Podíl jednotlivých věkových skupin na celkové populaci od roku 2008 až po prognózu do roku 2065 znázorňuje Graf 2.

Graf 2: Podíl věkových skupin na celkové populaci od roku 2008

Zdroj: *Icv.vlada.cz*, [cit. online 2015-12-22], 2015

V lednu 2010 byl ministry založen poradní a expertní sbor pro důchodovou reformu (PES). Tento sbor měl za úkol aktualizovat projekci vývoje státního důchodového systému, který již dříve vypracovala první Bezděková komise v letech 2004 – 2005 a navrhnout změny důchodového systému, které by zajistily větší odolnost systému vůči různým rizikům. Pracovní a poradní skupina potvrdila, že je systém v této podobě a parametrech dlouhodobě neudržitelný a může vyústit do schodku cca 4 % HDP ročně. Na základě těchto skutečností se shodli na zavedení dalšího fondového pilíře. (Loužek, 2014)

3.4.2 Malá důchodová reforma

Vláda ČR v roce 2011 prosadila změnu zákona o důchodovém pojištění, což znamená, že přiznávané důchody od 1.10.2011 jsou v podstatě většinou nižší, než by byly v případě,

že by novela neprošla. Určitého zvýšení se naopak dočkali ti, kteří do systému odvádějí nejvíce, tedy lidé, kteří mají vysoké příjmy. Ti, kterých se reforma nedotkla vůbec, jsou lidé s minimálními příjmy do 10 900 Kč hrubého měsíčně. Jejich důchod zůstává stejný jako před reformou. Ovšem mírný pokles penzí se dotkl lidí s hrubým příjmem mezi 12 a 35 tisíci korunami a to je zhruba 70% lidí. Porovnání výše důchodů před a po malé reformě znázorňuje Tabulka 1. (Loužek, 2014)

Tabulka 1: Důchody před a po „malé“ důchodové reformě

Hrubá mzda v Kč	Důchod do 30.9.2011 v Kč	Důchod po skončení reformy v roce 2015 v Kč
12 370	9 475	9 389
16 081	10 179	10 002
21 029	11 124	10 830
25 977	12 079	11 638
30 925	12 679	12 463
35 873	12 986	13 273
42 058	13 374	14 300
51 954	13 976	15 950
61 850	14 658	17 565
71 746	15 282	19 228
76 694	15 569	20 017
81 642	15 920	20 819
86 590	16 192	21 648
91 538	16 477	22 427
96 486	16 789	23 253

Zdroj: vlastní zpracování dle Mpsv.cz, 2011

Zároveň s sebou malá novela o důchodovém pojištění přináší další změnu. Došlo ke zvýšení věkové hranice, kdy budou mít lidé, a to hlavně ti mladší, nárok na státní důchod. Důchodový věk pro muže i ženy má být s postupem času sjednocen a tak odpadne zvýhodnění žen za počet vychovaných dětí. V praxi například lidé narození v roce 2012 mají nárok na státní důchod v 72 letech a desíti měsících. Kompletní odchody do důchodu pro jednotlivé ročníky narození jsou uvedeny v Příloze 1. (Loužek, 2014)

Další výraznou změnou je přechod na nový vzorec pro výpočet starobního důchodu. Valorizace důchodu již nebude v kompetenci vlády, ale bude pevně definována v zákoně a automatická. Závislá bude na inflaci a růstu reálných mezd. (Loužek, 2014) Od 1.1.2012 bylo zrušeno odbytné, které náleželo každé vdově či vdovci. Nemají tedy již možnost získat výplatu ve výši 12 měsíčních starobních důchodů. (Janda, 2012)

3.4.3 Velká důchodová reforma

Hlavními důvody reformy důchodového systému v ČR je zejména to, že je nediverzifikovaný, což znamená, že 95 % příjmů důchodců pochází z povinného důchodového pojištění a také to, že je velmi solidární. Zjednodušeně lze říci, že sliboval o čtvrtinu až třetinu více než je schopen v budoucnu zajistit. Je tedy nezbytné pokračovat nadále v postupných parametrických úpravách průběžně financovaného povinného důchodového pojištění a doplnit ho o tzv. kapitalizační pilíř. Záměr vlády byl, aby co nejvíce respektovala závěry tzv. Bezděkovy komise, což mimo jiné znamenalo více diverzifikovat příjmy budoucích důchodců, postupovat tak, aby byly zajištěny minimální dopady na nejzranitelnější skupiny občanů, kapitalizační pilíř by měl splňovat požadavky nejvyšší bezpečnosti správy svěřených prostředků a současně snížit náklady spojené se získáváním klientů a správou jejich prostředků. (Mpsv.cz, cit. online 2016-03-01)

Bezděkova komise vznikla v roce 2004, kdy politické strany nominovaly své experty na důchodovou problematiku do komise, jejímž vedením byl pověřen Vladimír Bezděk. Tato komise měla za úkol zhodnotit demografickou prognózu v ČR v souvislosti s možnostmi státu zajistit dostatečné financování důchodů pro další generace. Tato komise vypracovala v roce 2005 závěrečnou zprávu, která sloužila jako podklad pro důchodovou reformu. Až do roku 2010 se žádná vláda neodhodlala k realizaci důchodové reformy. Až v roce 2010 přizval tehdejší ministr financí Eduard Janota Bezděkovu komisi opět ke spolupráci. (Poradci-sobě.cz, cit. online 2016-03-12)

S velkou důchodovou reformou vznikl nový tzv. druhý pilíř důchodového systému. Jeho účastníkům dal od 1.1.2013 možnost vyvést část prostředků z průběžného důchodového systému do nově vzniklých penzijních společností a umožnil jim spořit si na stáří v soukromých penzijních fondech. Výhodný měl být především pro lidi s vyššími příjmy. (Janda, 2012)

Další změnou, která proběhla od 1.1.2013 je přeměna penzijních fondů na penzijní společnosti. Spoření v penzijních fondech se ukázalo jako velmi bezpečné zhodnocování vložených prostředků, což dokazuje i číslo 4,5 miliónu, které uvádí počet klientů tohoto spoření. Překvapením jsou lidé v mladém věku, přestože většina spoří spíše menší částky. Změna ve třetím pilíři se týká především nároků na dávku a typů samotných dávek,

kteře byly upraveny. Konkrétněji se tomuto tématu věnují následující kapitoly. Penzijní fondy byly transformovány na penzijní společnosti, což umožňuje penzijním společnostem zlepšovat výnosnost vložených prostředků a nabízet produkt druhého pilíře. Ne všechny penzijní společnosti proto však splnily dané podmínky. (Mpsv.cz, cit. online 2015-12-28)

3.5 Současný stav důchodového systému v ČR

V současné době je penzijní systém v České republice založen na třech pilířích. Schéma fungování penzijního systému je znázorněno na Obrázku 1. Vzhledem k neúspěšnosti druhého pilíře, čemuž se práce věnuje v následujících kapitolách, bude tento pilíř s rokem 2016 zrušen.

Obrázek 1: Schéma důchodového systému v ČR k 31.12.2015

I. PILÍŘ	II. PILÍŘ	III. PILÍŘ
STÁT	PENZIJNÍ SPOLEČNOST	
Průběžný systém (PAYG), který bude dále financován ze sociálního pojištění: ■ 28% sazbou těch, kdo nevstoupí do II. pilíře, ■ 25% sazbou těch, kdo vstoupí do II. pilíře. Dále budou upravovány jeho parametry (věk odchodu do penze apod.). Naspořené peníze nejsou předmětem dědictví.	Nové dobrovolné důchodové spoření, do kterého si klienti budou zasílat: ■ 3 % ze svého sociálního pojištění, ■ 2 % navíc z vlastních prostředků. Vstup bude omezen horní věkovou hranicí 35 let. Lidé dostanou šanci vybrat si z různých investičních profilů. Naspořené peníze jsou předmětem dědictví.	Dřívější penzijní připojištění, které prošlo několika změnami. Ve III. pilíři nyní funguje: ■ Transformovaný fond, v němž bude společnost poskytovat penzijní připojištění pro stávající klienty. ■ Účastnické fondy, jejichž prostřednictvím penzijní společnost nabídne novým klientům doplňkové penzijní spoření.

Zdroj: Penzijní společnost České pojišťovny, cit. online 2015-12-26, 2012

3.5.1 Právní úprava důchodového systému v ČR

Oblast důchodového systému je upravena několika zákony a vyhláškami. První pilíř důchodového systému, tedy důchodové pojištění, je konkrétně upraveno těmito: zákon

č. 155/1955 Sb., o důchodovém pojištění, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 359/2009 Sb., vyhláška o posuzování invalidity. (Arnoldová, 2012)

Druhý pilíř definují následující zákony a nařízení: zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, zákon č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodové spoření a předpis č. 361/2012 Sb., nařízení vlády o sdělení klíčových informací pro účastníky doplňkového penzijního spoření a důchodového spoření. (ÚZ – Důchodové a penzijní spoření, 2014) Zrušení druhého pilíře nově upravuje zákon č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového spoření, který schválila sněmovna dne 23. října 2015. (Zpravy.alfa9.cz, cit. online 2015-12-30)

Třetí pilíř je upraven následujícími zákony a nařízeními: zákon č. 42/ 1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření a předpis č. 361/2012 Sb., nařízení vlády o sdělení klíčových informací pro účastníky doplňkového penzijního spoření a důchodového spoření. (ÚZ – Důchodové a penzijní spoření, 2014)

Pro druhý a třetí pilíř jsou stěžejní i vyhlášky vydané Českou národní bankou: vyhláška č. 233/2009 Sb., vyhláška o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky, vyhláška č. 57/2012 Sb., vyhláška o minimálních náležitostech statutu účastnického fondu a důchodového fondu, vyhláška č. 117/2012 Sb., vyhláška o podrobnější úpravě činností penzijních společností, důchodového fondu a účastnického fondu, vyhláška č. 215/2012 Sb., vyhláška o odborné způsobilosti pro distribuci některých produktů finančního trhu, vyhláška č. 341/2012 Sb., vyhláška o rozsahu činnosti depozitáře důchodového fondu a depozitáře účastnického fondu a vyhláška č. 425/2012 Sb., vyhláška o předkládání informací penzijní společností České národní bance. (ÚZ – Důchodové a penzijní spoření, 2014)

3.5.2 První pilíř

Základním pilířem důchodového systému v České republice je důchodové pojištění. Účast v něm je zpravidla povinná podle jednoznačně definovaných podmínek daných zákonem. V souvislosti s ním si je nyní vysvětleno několik pojmů.

- ekvivalence – výše důchodu do jisté míry závisí na příjmech důchodce v době, kdy byl ekonomicky aktivní.
- sociální solidarita – pomocí tzv. redukce vyměřovacího základu osoby s vyššími příjmy dostávají nižší důchody, než plně odpovídá jejich odvedenému pojistnému.
- dávkově definovaný systém – je závislý na době pojištění a výši dosažených příjmů.
- průběžné financování – výplata dávek z prostředků, které do systému v daný okamžik plynou.
- povinná účast – při splnění zákonných podmínek je povinné se důchodového pojištění účastnit, nelze si zvolit, že z něj vystoupíme. Umožňuje dobrovolnou účast dalších osob.
- náhrada příjmů – důchody mají sloužit jako příjem v případě invalidity, stáří nebo úmrtí živitele. (Rytířová, 2013)

Důchodové pojištění je kompletně financováno i spravováno státem a dávky jsou vypláceny ze státního rozpočtu a nemůžou být pozastaveny. Výše poskytovaných dávek může být státem regulována tak, aby zajistila finanční udržitelnost prvního pilíře. Již několik let převyšují rostoucí výdaje systému jeho klesající příjmy a to i z důvodu, že se neustále zvyšuje průměrný věk dožití a klesá porodnost, což následně vede k úbytku ekonomicky aktivních obyvatel. Pro mnohé představují dnes dávky z důchodového pojištění jediný zdroj příjmů ve stáří. Důchodová reforma měla přispět k většímu tlaku na obyvatele, aby nespolehali pouze na dávky vyplácené z prvního pilíře, ale měli k dispozici i jiné zdroje. (Rubeš, 2013)

Důkazem toho, že se občané nemohou spoléhat pouze na dávky z prvního pilíře, je deficit důchodového účtu, jehož vývoj je zachycen v Tabulce 2.

Tabulka 2: Deficit důchodového účtu

Rok	Deficit důchodového účtu (mld. Kč.)
2009	30,5
2010	29,5
2011	39,5
2012	49,4
2013	49,7
2014	43,4

Zdroj: vlastní zpracování dle Měšec.cz, 2015

Z tabulky je patrné, že do roku 2013 byla tendence deficitu jasně stoupající, což dokazuje neudržitelnost systému tak, jak byl nastaven. V předminulém roce však klesl deficit důchodového účtu o 6,3 mld. Kč. V roce 2014 se vybralo na sociálním pojištění o 10 miliard více než v roce 2013, což je podle vyjádření ředitele úřadu hlavně tím, že Česká správa sociálního zabezpečení více uplatňuje a důsledně dbá na systémové a efektivní řešení výběru pojistného v čase. (Měšec.cz, cit. online 2015-12-30)

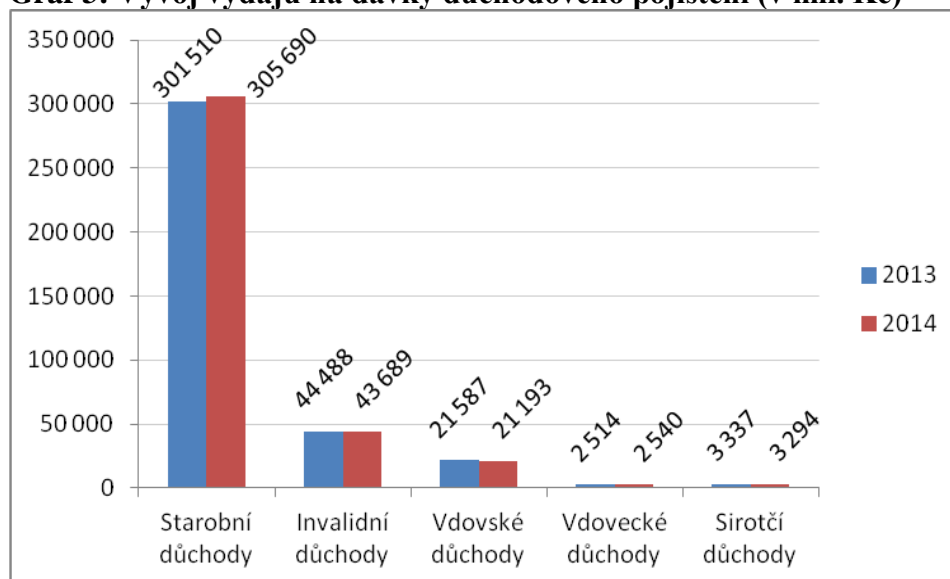
Nárok na starobní důchod vzniká účastníkovi při současném splnění dvou podmínek. První je dosažení zákonem stanoveného důchodového věku a druhou získání potřebné doby pojištění. Potřebná doba pojištění ještě před rokem 2010 činila 25 let. S postupem času se ale neustále, vlivem demografického vývoje, prodlužuje a tak občané, kteří odcházejí do starobního důchodu v roce 2015, musí mít dobu pojištění nejméně 32 let. V případě, že člověk nesplní potřebnou dobu pojištění, neznamená to, že mu dávka nebude nikdy vyplácena, musí však dosáhnout věku o pět let vyššího než je řádný důchodový věk. (Rytířová, 2013)

Výpočet důchodu provádí Česká správa sociálního zabezpečení při podání žádosti o důchod na základě dokladů, které vede ve své evidenci. V případě, že něco nesouhlasí, může tyto skutečnosti následně žadatel doložit, proto je doporučováno uchovávat si veškeré dokumenty, především evidenční listy důchodového pojištění nebo doklady potvrzující studium. Zda je ze strany evidence ČSSZ vše v pořádku si může účastník ověřit ještě před podáním žádosti, a to pomocí informativního listu důchodového pojištění. Tento dokument obsahuje přehled dob důchodového pojištění, přehled vyměřovacích základů a vyloučených dob od roku 1986. Vyžádání informativního listu umožňuje účastníkovi případné nesrovnalosti řešit včas. (Rytířová, 2013)

Všechny vyplácené dávky se skládají ze základní výměry, což je pevně stanovená částka, a z procentní výměry, která je závislá na délce pojištění a výše výdělků účastníka. Základní výměra je tedy pevně stanovená částka, která je shodná pro všechny, kdo mají nárok na důchod a to bez ohledu na jejich příjmy nebo pojištění. Pro starobní, invalidní i pozůstalostní důchody činí 9% průměrné mzdy v národním hospodářství. Pro rok 2015 se jedná o částku 2400 Kč. Konkrétní výši pro příslušný kalendářní rok stanoví vždy vyhláškou Ministerstvo práce a sociálních věcí. Procentní výměra zohledňuje dobu pojištění i příjmy účastníka, a to nejdříve od roku 1986, a pro jednotlivé typy důchodů se liší. Za každý celý získaný rok doby pojištění připadá účastníkovi k základní výměře 1,5% z jeho výpočtového základu, který se odvíjí od osobního vyměřovacího základu, který je stanoven na základě měsíčního průměru všech příjmů. Z důchodového pojištění jsou vypláceny následující druhy důchodů: starobní, invalidní, vdovské a vdovecké a sirotčí. (Bezděk, 2000)

V rámci starobního důchodu vyplácí ČSSZ také tzv. předčasný starobní důchod, jehož přiznání je závislé na datu narození účastníka a získané době pojištění. Je třeba vědět, že čerpání předčasného starobního důchodu způsobuje snížení řádného starobního důchodu a to v závislosti na tom, po jak dlouho dobu je předčasný důchod pobírán. (Rytířová, 2013)

Graf 3: Vývoj výdajů na dávky důchodového pojištění (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle MPSV.cz, cit. online 2015-12-30, 2015

Celkové sociální výdaje za rok 2014 činily 478 861 mil. Kč. To je tedy o 6 385 mil. Kč více, než v předchozím roce. Výdaje na důchody jsou zahrnuty v sociálních výdajích a jejich část je značná, konkrétně se jedná o zhruba 79 %, což odpovídá hodnotě 376 407 mil. Kč. Z grafu je dále patrné, že došlo oproti minulému roku k mírnému nárůstu výdajů na jednotlivé důchody. Procentuální poměr mezi celkovými sociálními a důchodovými výdaji zůstal od předchozího roku nezměněn, což znamená, že v systému došlo k nárůstu všech sociálních dávek. (Mpsv.cz, cit. online 2015-12-30)

Výhodou prvního pilíře je bezesporu to, že se jedná o státem spravovaný a garantovaný systém. Pojistné je hrazeno dle aktuálních příjmů a osobám s nižšími příjmy je díky redukci dosažených příjmů poskytována relativně vysoká dávka. Jako nevýhodu lze označit, že odvedené prostředky nejsou součástí dědického řízení, výše dávek je nejistá, protože kdykoliv může dojít k úpravě vzorce pro jejich výpočet a osobám s vysokými příjmy jsou vypláceny relativně nízké dávky. (Rytířová, 2013)

3.5.3 Doplnkové penzijní systémy

Účast v některém z doplňkových penzijních systémů je možnost, jak si ve stáří přilepšit k důchodu vypláceného z prvního pilíře. V současné době se nabízejí v České republice tři tyto systémy – důchodové spoření, penzijní připojištění se státním příspěvkem a doplňkové penzijní spoření. (Rytířová, 2013)

Penzijní společnost mají na starosti spořicí fázi produktů druhého i třetího pilíře. Může to být pouze akciová společnost se sídlem na území České republiky. Její počáteční kapitál musí být nejméně 50 milionů Kč a je třeba ho udržovat ve výši přiměřené prostředkům účastníků. Předmětem podnikání penzijních společností je shromažďování příspěvků účastníka, příspěvků zaměstnavatele a státních příspěvků za účelem jejich umístění do účastnických fondů, obhospodařování majetku v účastnických fondech a vyplácení dávek z doplňkového penzijního spoření. Povolení k činnosti ve třetím a druhém pilíři důchodového systému uděluje Česká národní banka. (Rubeš, 2013)

V současné době působí na trhu v ČR tyto penzijní společnosti: Allianz penzijní společnost, a.s., AXA penzijní společnost, a.s., Conseq penzijní společnost, a.s., Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s., ČSOB penzijní společnost, a.s., člen skupiny ČSOB,

KB penzijní společnost, a.s., NN penzijní společnost, a.s. a Penzijní společnost České pojišťovny, a.s. (Mfcr.cz, cit. online 2016-01-02)

Činnost penzijních společností je zákonem výrazně regulována a podléhá přísnému dohledu ze strany České národní banky a depozitáře, aby se předešlo zneužití svěřených prostředků nebo jejich insolvenční. (Ryrtířová, 2013) Depozitář musí mít podle zákona o kolektivním investování každý fond kolektivního investování. (Radvan, 2010) Ten má za úkol evidovat majetek v důchodovém fondu (v rámci druhého pilíře) a účastnickém fondu (v rámci třetího pilíře) a kontrolovat, zda je s majetkem nakládáno v souladu se zákonem, smlouvami s účastníky a depozitářskou smlouvou. Tato činnost je svěřena bankám, které mají v bankovní licenci povolenou činnost depozitáře. (viz § 38 zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření) Povolení uděluje Česká národní banka a všechny fondy spravované jednou penzijní společností mají jednoho depozitáře. (Příb, 2011)

3.5.4 Druhý pilíř

Od 1. ledna 2013 vznikl v rámci druhé fáze důchodové reformy druhý pilíř – důchodové spoření. Přestože se jedná o úplně novou část důchodové systému, lze v něm nalézt prvky společné s ostatními pilíři. Mezi základní prvky charakterizující druhý pilíř patří fondové financování, individuální účet, ekvivalence, příspěvkově definovaný systém, dobrovolná účast a náhrada příjmů. (Ryrtířová, 2013)

Náhradou příjmů se rozumí, že dávky jsou vypláceny jako náhrada příjmů ve stáří, invaliditě nebo úmrtí živitele. Není možné je vyplatit jednorázově. Narodil od prvního pilíře, ve druhém účastník dostane přesně to, co si sám naspoří a jeho prostředky nejsou využívány na financování dávek ostatních, proto má každý účastník individuální účet. Účast ve druhém pilíři je po splnění podmínek dobrovolná, avšak kdo do systému vstoupí, zůstává jeho účastníkem minimálně do dosažení důchodového věku, dříve z něj vystoupit nelze. (Ryrtířová, 2013)

V důchodovém spoření vystupují penzijní společnosti jako správci prostředků, nikdy nejsou jejich vlastníky. Navíc tyto prostředky musí spravovat odděleně od svého majetku. Společnost eviduje prostředky na individuálním důchodovém účtu každého účastníka společně s jejich zhodnocením ve formě podílu na majetku v důchodovém fondu,

tzv. důchodové jednotky. Prostředky účastníků se v rámci druhého pilíře penzijní společnosti obhospodařují a shromažďují v důchodových fondech. Povinné důchodové fondy vytvářené a obhospodařované penzijní společností: důchodový fond státních dluhopisů, konzervativní důchodový fond, vyvážený důchodový fond a dynamický důchodový fond. (Rubeš, 2013)

Každý z uvedených fondů má svůj statut, který musí obsahovat zákonem dané náležitosti. Především musí obsahovat srozumitelné vysvětlení o způsobu jeho investování, nutné informace a rizika pro jasné a správné posouzení rozhodnutí účastníka o uložení jeho prostředků do daného fondu a další. Statut je po schválení Českou národní bankou zveřejněn na jejich internetových stránkách, kde je pravidelně aktualizován. (viz. § 26 zákona č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření)

Podmínky pro účast v důchodovém spoření definuje zákon č. 426/2012 Sb., o důchodovém spoření ve znění pozdějších předpisů a dále zákon č. 399/2012 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o pojistném na důchodovém spoření. Zákony jsou v účinnosti od 1. ledna 2013. Podle výše uvedených zákonů může být účastníkem osoba, která dovršila 18 let věku a uzavřela s penzijní společností smlouvu o důchodovém spoření a to nejpozději do konce kalendářního roku, ve kterém dosáhne 35 let. V případě, že byla již starší 35 let, měla možnost vstoupit do druhého pilíře nejpozději do 30. června 2013. (Rubeš, 2013)

Podpisem smlouvy o důchodovém penzijním spoření se účastník zavazuje k tomu, že v době jeho ekonomické aktivity budou 3 % z celkových 28 %, které jsou odváděny do prvního pilíře, přesunuty na individuální účet u penzijní společnosti a k těmto 3 % přidá ještě 2 % z vlastních prostředků. (Mfcr.cz, cit. online 2016-01-03) Smlouvu o důchodovém spoření bylo možné uzavřít pouze u jedné penzijní společnosti. Účast v důchodovém spoření nevyklučuje možnost spoření v penzijním připojištění nebo doplňkovém penzijním spoření. (Přib, 2011)

V případě, že se účastník rozhodl vstoupit do druhého pilíře, musel si nejprve vybrat penzijní společnost, u které smlouvu o důchodovém spoření uzavře. Účastník mohl v průběhu pojištění změnit penzijní společnost, u které bude mít smlouvu uzavřenou. Pokud je však změna častěji než po pěti letech, je k ní účtován poplatek. Ještě než penzijní

společnost uzavřela s klientem smlouvu o důchodovém spoření, zjistila nejprve jeho znalosti a zkušenosti v oblasti financí a investičních nástrojů. K tomu byl využíván formulářový dotazník, po jehož vyplnění byla klientovi doporučena vhodná strategie spoření. Jednalo se pouze o doporučení a klient jej mohl ignorovat a zvolit strategii spoření podle svého uvážení. Po uzavření smlouvy byla penzijní společnost povinna ji neprodleně zaregistrovat v Centrálním registru smluv (dále jen CRS). Tento registr je veden Specializovaným finančním úřadem a jsou v něm evidováni všichni účastníci důchodového spoření. Po kontrole všech podmínek pro účast v důchodovém spoření byla smlouva zaregistrována a CRS vydalo rozhodnutí o registraci k důchodovému spoření od prvního dne druhého kalendářního měsíce po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí. (Rytířová, 2013)

Jak již bylo zmíněno, volba vstupu do druhé pilíře je dobrovolná a nelze z něj předčasně vystoupit. Jediná možnost zrušení smlouvy od počátku je před jejím zaregistrováním do CRS. Smlouva musí být registrována v CRS nejpozději do 30 dnů od jejího podpisu. Může být ale zaregistrována již pátý den od podpisu smlouvy a tak se lhůta na její případné zrušení od počátku zkracuje. (Rubeš, 2013)

Podmínkou pro výplatu úspor z důchodového spoření je přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění. Penzijní společnost je povinna nejpozději dva měsíce před dosažením důchodového věku klienta obeslat všechny životní pojišťovny a požádat je o zaslání závazných nabídek, která penzijní společnost následně zašle klientovi. U žen se s výpočtem nároku na starobní důchod počítá tak, že vchovaly dvě děti. Po obdržení nabídek se klient rozmyslí, u jaké životní pojišťovny chce smlouvu o pojištění starobního důchodu uzavřít. Vybraná životní pojišťovna následně oznámí uzavření smlouvy o pojištění starobního důchodu Centrálnímu registru smluv. Ten o registraci následně uvědomí všechny zúčastněné strany. Jakmile tuto informaci obdrží penzijní společnost, je povinna do 10 pracovních dnů převést veškeré úspory klienta životní pojišťovně a to jako „jednorázové pojistné“. Výplatu klientovi provádí životní pojišťovna podle podmínek smlouvy o pojištění starobního důchodu, kterou s ním uzavřela. (Rubeš, 2013)

Mezi hlavní výhody důchodového spoření patří: naspořené prostředky patří konkrétnímu účastníkovi, nevyplacené prostředky jsou součástí dědictví, naspořené prostředky nepodléhají exekuci, kdo nemá příjmy, neplatí pojistné, nízké poplatky a přísná regulace a prostředky nejsou přerozdělovány na dávky pro osoby s nižšími příjmy. Mezi hlavní nevýhody důchodového spoření patří: nelze ze systému kdykoliv vystoupit, riziko insolvence penzijní společnosti, riziko finanční krize, riziko insolvence zaměstnavatele nebo porušování jeho povinností, riziko politické a při krátké účasti je zhodnocení nedostatečné. (Rytířová, 2013)

Vláda nicméně v říjnu minulého roku potvrdila zrušení druhého pilíře. Od tohoto roku tedy již není možné ve fondech druhé pilíře spořit a peníze se účastníkům budou vracet. Důchodové fondy budou zrušeny a k 30. červnu 2016 vstoupí do likvidace. V případě, že si účastník bude chtít zachovat procentní výměru státního důchodu, je třeba, aby si důchodové pojištění doplatil. (Ekonomika.idnes.cz, cit. onilne 2016-01-05) Zrušení důchodového spoření definuje zákon č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového spoření a upravuje práva i povinnosti účastníka důchodového spoření. Penzijní společnost je povinna do 31. března 2016 obeznámit účastníky druhého pilíře o postupu při ukončení důchodového spoření. Lidé si mohou zvolit způsob výplaty prostředků a to převedení na bankovní účet, zaslání poštovní poukázkou nebo převod prostředků jako příspěvek do doplňkového penzijního spoření nebo penzijního připojištění se státním příspěvkem. Zvolený způsob výplaty je každý účastník povinen oznámit penzijní společnosti, u které má smlouvu o důchodovém spoření uzavřenou, nejpozději do 30. září 2016. Výplata prostředků bude probíhat od 15. října 2016 a ukončena bude k 31. prosinci 2016. (Zákon č. 376/2015 Sb.)

3.5.5 Třetí pilíř

Třetí pilíř důchodového systému existuje již od roku 1994, kdy vzniklo penzijní připojištění se státním příspěvkem, které je upraveno v zákoně č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Tohoto spoření se konci roku 2012 účastnilo přes 4,5 milionu lidí. S reformou se ale toto spoření od 1.1.2013 vyčlenilo v jednotlivých penzijních společnostech do tzv. transformovaných fondů. Klienti si mohou spořit dále, ale nové smlouvy o penzijním připojištění již sjednat nelze. Na základě zákona

č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření je možné od 1.1.2013 uzavřít smlouvu pouze do nově vzniklých účastnických fondů. (Rubeš, 2013)

Mezi základní charakteristiky třetího pilíře patří fondové financování, individuální účet, ekvivalence, příspěvkově definovaný systém a dobrovolné zahájení a ukončení účasti. (Rytířová, 2013) Všechny pojmy, snad až na jeden, byly již vysvětleny v předchozích kapitolách. Vzhledem k tomu, že doplňkovému penzijnímu spoření je věnována samostatná kapitola, následující odstavce se zaměřují spíše na možnosti, které má klient v transformovaném fondu, aby bylo zřejmé, jak moc se od spoření v účastnických fondech liší.

Jeden z hlavních rysů třetího pilíře je, že účast v něm je dobrovolná a klient může smlouvu vypovědět v podstatě kdykoliv. V případě vzniku nároku na dávku, nemá povinnost o ní požádat, ale může si spořit i nadále. Pokud mu nárok na dávku nevzniká a přesto si přeje smlouvu ukončit, je to za určitých podmínek možné, ale ztrácí mnoho výhod spojených s výplatou prostředků po vzniku nároku. (Rytířová, 2013)

Smlouvy o penzijním připojištění bylo možné u penzijního fondu sjednat nejpozději do 30.11.2012. Penzijní fond se s uzavřením smlouvy zavazoval, že bude klientům vyplácet dávky a účastníci se fondu zavazovali k placení příspěvků. Svěřené prostředky penzijní fond investoval zákonem povoleným způsobem a následné zhodnocení bylo připisováno na jednotlivé účty klientů. Byl vyžadován nezáporný výnos, takže penzijní fondy investovaly velice opatrně a dávaly přednost spíše méně rizikovým investičním nástrojům. Výnosy nebyly vysoké a často se pohybovaly na hranici inflace, někdy dokonce pod ní. Příspěvky účastníků byly majetkem fondu, což je považováno za nevýhodu, protože tak byly výrazně ohroženy v případě, že penzijní fond bude nevhodně hospodařit. (Rytířová, 2013) Pro stávající klienty penzijního připojištění je i nadále zaručeno nezáporné zhodnocení vložených prostředků. Dá se ale předpokládat, že snahou penzijních společností bude vyhnout se ztrátám při investování majetku v transformovaném fondu, a tak nemůžeme očekávat vysoké procento zhodnocení. (Rubeš, 2013)

Od 1.1.2013 došlo také ke změně výše poskytované státní podpory, jak můžeme vidět níže v Tabulkách 3 a 4. Dříve byl státní příspěvek poskytován již od 100 Kč a stát na tento

příspěvek účastníka vykázal 50 Kč. Jednalo se tedy o velmi výhodný vklad již od minimální částky. Od příspěvku ve výši 500 Kč byl již státní příspěvek neměnný a činil 150 Kč, tedy i v případě, že si klient vložil 1 500 Kč. Nyní je státní podpora vykazována od příspěvku účastníka v minimální výši 300 Kč. Tento systém je výhodnější pro klienty, kteří si spoří po vyšších částkách, protože na příspěvek účastníka ve výši 1500 Kč je již klientovi vykázán státní příspěvek 230 Kč. (Přep.cz, cit. online 2016-01-05)

Tabulka 3: Přehled státních příspěvků v rámci penzijního připojištění platný do 31.12.2012

Měsíční příspěvek účastníka v Kč	100	300	400	500	600	1 000	1 500
Výše státního příspěvku v Kč	50	120	140	150	150	150	150
Snížení daňového základu v Kč	X	x	x	x	1 200	6 000	12 000

Zdroj: vlastní zpracování dle Přep.cz, 2012

Tabulka 4: Přehled státních příspěvků v rámci penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření platný od 1.1.2013

Měsíční příspěvek účastníka v Kč	100	300	500	700	1 000	1 500	2 000
Výše státního příspěvku v Kč	X	90	130	170	230	230	230
Snížení daňového základu v Kč	X	x	x	x	X	6 000	12 000

Zdroj: vlastní zpracování dle Přep.cz, 2012

Další výraznou změnou prošly možnosti daňové úlevy. Zatímco před reformou byla daňová úleva poskytována od výše vkladu 6 000 Kč, nyní je poskytována od výše vkladu 12 000 Kč. Na smlouvu dále může přispívat účastníkům i jejich zaměstnavatel. (Rubeš, 2013)

Stejně ale zůstávají druhy vyplácených dávek a podmínky jejich nároku. Penzijní připojištění nabízí následující typy dávek: starobní penze, invalidní penze, pozůstalostní penze, výsluhová penze, jednorázové vyrovnání a odbytné. (Rytířová, 2013)

Starobní penze je účastníkovi poskytována při současném splnění podmínky hrazení příspěvků nejméně po dobu 60 kalendářních měsíců, nestanoví-li penzijní plán jinak, nejvíce však může stanovit 120 kalendářních měsíců a dosažení věku stanoveného penzijním plánem, který nesmí být nižší než 60 let. Invalidní penze je podmíněna

přiznáním invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně a počtem uhrazených příspěvků určených penzijním plánem. Pozůstalostní penze náleží fyzické osobě, kterou účastník uvedl ve své smlouvě jako oprávněnou osobu. Účastník si může na své smlouvě sjednat více oprávněných osob. Potřebná doba pojištění účastníka je nejméně 36 měsíců. Výsluhová penze je účastníkovi při řádném hrazení příspěvku vyplácena po dosažení doby pojištění 180 kalendářních měsíců. (Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se stáním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením)

Penze je možné čerpat podle podmínek penzijních plánů dočasně nebo doživotně. U smluv uzavřených před rokem 2001 umožňoval penzijní plán dočasnou penzi, v praxi to znamená, že si klient může určit, po jak dlouho dobu bude prostředky ze smlouvy čerpat. U později uzavřených smluv, nebo pokud klient přešel na podmínky nového penzijního plánu, to možné není a penze může být klientovi vyplácena pouze doživotně. V případě čerpání doživotní penze, nevzniká při úmrtí účastníka nárok na žádné další dávky, což znamená, že nevyplacené prostředky nebudou vyplaceny pozůstalým a zůstávají penzijní společnosti. Klient má pro větší jistotu možnost zvolit např. doživotní penzi se zaručenou dobou výplaty nebo doživotní penzi se zaručenou výplatou po stanovenou dobu, kdy se při úmrtí účastníka vyplácí pravidelná penze osobě určené ve smlouvě a to po dobu, kterou klient ve své žádosti o pravidelnou penzi předem určil. (Finance.idnes.cz, cit online 2016-01-07)

Jednorázové vyrovnání je vypláceno po současném splnění podmínek věku a počtu uhrazených příspěvků. Obě podmínky určí penzijní plán. Jedná se o jednorázovou výplatu veškerých naspořených prostředků. Nicméně při výplatě jednorázového vyrovnání podléhají příspěvky zaměstnavatele a výnosy 15 % dani z příjmu a tak klienti často zvažují možnosti pravidelné penze, při které jsou příspěvky zaměstnavatele, a v případě doživotní penze i výnosy, od daně osvobozeny. Jednorázové vyrovnání slouží místo penze a nedá se tedy kombinovat s některou z pravidelně vyplácených dávek. (Rytířová, 2013)

Odbytné náleží účastníkovi při předčasném ukončení smlouvy za podmínek, že uhradil příspěvky nejméně na dobu 12 kalendářních měsíců a tato doba i uplynula. Dávka je vyplácena bez státních příspěvků a výnosů z nich, které penzijní společnost vrací zpět

Ministerstvu financí ČR. Odbytné je vypláceno i v případě úmrtí účastníka, pokud nevznikl nárok na pozůstalostní penzi. (Ducháčková, 2005)

Mezi výhody penzijního připojištění patří: naspořené prostředky náleží konkrétnímu účastníkovi, výši příspěvků si může každý účastník zvolit dle svého uvážení, v případě neuhrazení měsíčního příspěvku nehrozí účastníkovi žádné sankce, není omezeno zahájení a ukončení účasti, naspořené prostředky jsou v případě úmrtí vypláceny oprávněné osobě nebo jsou součástí dědictví, velmi nízké poplatky, přísná regulace, záruka nezáporného zhodnocení a možnost výběru až poloviny naspořených prostředků po 15 letech spoření. Mezi nevýhody penzijního připojištění patří: nízký výnos kvůli konzervativnímu přístupu k investicím, riziko finanční krize a riziko insolvence penzijní společnosti (Rubeš, 2013)

3.6 Doplnkové penzijní spoření

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách doplnkové penzijní spoření je obdoba spoření se státním příspěvkem, která byla přijata s reformou v roce 2013 a je upravena v zákoně č. 427/2011 Sb., o doplnkovém penzijním spoření. V této kapitole jsou podrobně vysvětleny pojmy, které je třeba v souvislosti s doplnkovým penzijním spoření znát.

Vložené prostředky klientů penzijní společnost umísťuje do účastnických fondů podle strategie spoření vybrané účastníkem a dosažený výnos připisuje na jeho individuální účet v podobě tzv. penzijních jednotek. Protože v doplnkovém penzijním spoření již není garance nezáporného zhodnocování vložených prostředků, může hodnota prostředků na penzijním účtu kolísat. Poměr očekávaných výnosů a rizika se odvíjí od zvoleného fondu. Podle zákona je penzijní společnost povinna vytvořit a obhospodařovat povinný konzervativní fond. Mimo tento povinný konzervativní fond může obhospodařovat ještě další účastnické fondy. Klient může své prostředky umístit do jednoho z nich nebo je rozdělit do více fondů a zvolit si tak vlastní strategii spoření. Povinný konzervativní fond slouží především pro uchování a zhodnocení prostředků, které jsou používány pro výplatu dávek klientům. Způsob jeho investování by neměl být moc rizikový, aby hodnota majetku bylo co nejstabilnější a její pokles nekomplikoval výplatu dávek z tohoto fondu. Povinný konzervativní fond může využít následující instrumenty: dluhopisy a zahraniční dluhopisy, nástroje peněžního trhu vymezených emitentů, vklady, termínované vklady s lhůtou splatnosti do dvou let a podílové listy podílového fondu

splňující další podmínky. Vedle povinného konzervativního fondu mají možnost penzijní společnosti vytvářet další fondy, ve kterých lze investovat rizikověji a tím zvýšit možné výnosy. Mají v investování větší možnosti a mohou využít například tyto instrumenty: vklady, deriváty, investiční cenné papíry, cenné papíry kolektivního investování a nástroje peněžního trhu. (Rytířová, 2013)

3.6.1 Průběh spoření

Doplňkového penzijního spoření se může účastnit fyzická osoba starší 18 let a zároveň tato osoba nesmí mít aktivní smlouvu o penzijním připojištění. Klient může mít uzavřenou pouze jednu smlouvu, druhou může sjednat až v případě, kdy je řádně ukončena smlouva původní. Na rozdíl od penzijního připojištění nemá na uzavření a platnost smlouvy o doplňkovém penzijním spoření vliv bydliště klienta, hrazení důchodového nebo zdravotního pojištění a další podmínky, které byly vyžadovány. Nejsou tedy důvodem k vypovězení smlouvy, ale mají vliv na čerpání státních příspěvků. (Rubeš, 2013)

Datum počátku spoření je vždy určeno ve smlouvě a nesmí být starší než datum podpisu smlouvy. Klient si na smlouvě mimo jiné určuje strategii spoření, výši měsíčního příspěvku a oprávněnou osobu pro případ úmrtí účastníka. Výše měsíčního příspěvku musí být minimálně 100 Kč, přičemž státní příspěvek je poskytován od spoření 300 Kč měsíčně. Účastník má možnost kdykoli v průběhu spoření vložit mimořádný jednorázový vklad, ten je poté na smlouvě evidován jako předplatné. Pro případ úmrtí má klient možnost určit ve smlouvě jednu nebo více oprávněných osob s tím, že uvede u jednotlivých osob jejich procentuální podíl nároku na dávku. Oprávněné osoby na smlouvě má účastník možnost v průběhu spoření kdykoliv změnit. V případě, že klient na smlouvě oprávněnou osobu neuvede, je smlouva o doplňkovém penzijním spoření po jeho úmrtí předmětem dědictví. (Rytířová, 2013)

Stejně jako na smlouvy v transformovaném fondu, může na smlouvu o doplňkovém penzijním spoření účastníkovi přispívat i jiná osoba. Třetí osobou tak nejčastěji bývají rodiče, kteří chtějí pomáhat svým mladým nebo naopak oni přispívají na smlouvy svých rodičů, aby jim finančně přilepšili při odchodu do důchodu. Vedle příspěvků klienta a třetí osoby je individuální účet účastníka tvořen také státními příspěvky, příspěvky

zaměstnavatele a výnosy. (Rubeš, 2013) Řádně uhrazený měsíc, který se započítává do doby spoření, je ten, ve kterém byla na účet penzijní společnosti přijata platba. Do doby spoření se započítává i měsíc, kdy platbu na spoření tvořil pouze příspěvek zaměstnavatele. Ten může přispívat svému zaměstnanci libovolnou částkou, protože zákon neurčuje žádné podmínky poskytování tohoto příspěvku. Doba spoření není důležitá jen z hlediska stanovení nároku na dávku, ale například pro stanovení poplatku ze převedení smlouvy do jiné penzijní společnosti. (Rytířová, 2013)

Všeobecně klient nesmí mít uzavřené dvě smlouvy, ale existují dvě výjimky, které toto umožňují. První, méně častá, je přerušování placení příspěvku na jedné smlouvě, pokud na ní bylo již uhrazeno nejméně 36 kalendářních měsíců. Druhá může nastat v případě, že je klientovi vyplácena dávka ze všech prostředků z jedné smlouvy, která tímto zaniká, přestože z ní klient čerpá pravidelnou výplatu. (Rytířová, 2013) Na státní příspěvek má klient nárok po řádném uhrazení měsíčního příspěvku v případě, že má trvalý pobyt v ČR nebo má bydliště na území členského státu EU/EHP. V obou případech musí být zároveň účastníkem českého důchodového pojištění, poživitelem důchodu z českého důchodového pojištění nebo účastníkem veřejného zdravotního pojištění. (Rubeš, 2013)

Účastník může své příspěvky na doplňkové penzijní spoření využít ke snížení daňové zátěže. V případě, že si klient za rok vložil na svou smlouvu více než 12 000 Kč, nabízí se mu možnost odečíst si od základu daně z příjmu fyzické osoby částku, která přesahuje 12 000 Kč ročně, avšak maximálně do výše 12 000 Kč ročně. Příklad: Klient má ve smlouvě sjednáno 1 500 Kč měsíčně a tak i spoří. Měsíčně mu je vykázán státní příspěvek ve výši 230 Kč. Pro získání maximálního odpočtu musí na konci roku vložit 6 000 Kč. Tuto částku zaslanou v prosinci penzijní společnost zaúčtuje jako mimořádný jednorázový vklad. Klient si tak může odečíst nejvyšší možnou částku 12 000 Kč. Penzijní společnosti svým klientům, kterým vznikl nárok na daňový odpočet, zasílají nejpozději do 15.2. daňové potvrzení. (Rubeš, 2013) Daňové zvýhodnění se netýká pouze účastníků, ale také zaměstnavatelů, kteří svým zaměstnancům přispívají. Dříve bylo možné ze strany zaměstnavatele ovlivnit při výběru penzijního fondu svého zaměstnance. Od roku 2009 už toto možné není, a ačkoliv třeba preferují jednu z penzijních společností, nemůžou tomu podmiňovat poskytnutí jejich příspěvku. „Zaměstnavatel nesmí ovlivňovat zaměstnance

při výběru penzijní společnosti, nesmí přijmout úplatu, odměnu nebo nepeněžitou výhodu v souvislosti s poskytováním příspěvku zaměstnavatele.“ (viz. §10 odst. 3 zákona č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření) Pro zaměstnavatele je jistě výhodné, že příspěvek na doplňkové penzijní spoření je pro ně daňově uznatelným nákladem v neomezené výši a ani výše příspěvku není nijak omezena. Dále je příspěvek do výše 30 000 Kč ročně osvobozen od hrazení pojistného na sociální a zdravotní pojištění zaměstnavatele. V tomto případě jde o souhrnný limit pro příspěvky na životní pojištění a doplňkové penzijní spoření. (Rubeš, 2013)

3.6.2 Typy vyplácených dávek

„Prostředky účastníka se používají na výplatu těchto dávek: a) starobní penze na určenou dobu, b) invalidní penze na určenou dobu, c) jednorázové vyrovnání, d) odbytné, e) úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi, nebo f) úhrada jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu.“ (viz § 19 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření)

Klient si má možnost zvolit z výše uvedených typů dávek. Vždy platí, že klient má možnost o výplatu dávky požádat v případě, že mu na její vyplacení vzniká nárok. *„Dávky doplňkového penzijního spoření se vyplácejí na základě písemné žádosti účastníka nebo určené osoby nebo dědice. Účastník je oprávněn požádat o výplatu dávky kdykoliv po vzniku nároku na dávku.“* (viz. § 21 odst. 1 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření) Jednotlivé dávky a podmínky pro jejich výplatu budou vysvětleny podrobněji v této kapitole.

Starobní penze na určenou dobu je klientovi vyplácena měsíčně po dobu, kterou v žádosti o tento typ dávky uvedl, nejméně však po dobu 3 let. Nárok na tento typ penze klientovi vzniká nejdříve 5 let před důchodovým věkem potřebným pro vznik nároku na starobní důchod vyplácený z prvního pilíře a době spoření nejméně 60 měsíců. U žen se v případě stanovení důchodového věku postupuje stejně jako u mužů. Účastník si v žádosti o dávku zvolí počet splátek nebo její výši. Penze je vyplácena nejpozději do konce kalendářního čtvrtletí bezprostředně následujícího po měsíci, ve kterém byla žádost doručena do sídla penzijní společnosti. Při výplatě penze podléhají 15 % dani pouze výnosy. (Finance.cz, cit. online 2016-01-08)

Invalidní penze na určenou dobu je klientovi vyplácena na základě doložení dokladu o pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, který je také vyplácen z prvního pilíře a přiznává ho ČSSZ. Další podmínkou pro přiznání penze je minimální doba spoření 36 měsíců. Nejkratší doba pobírání penze je stejně jako u starobní penze tři roky a klient si i zde volí výši nebo počet splátek. Termín výplaty i zdanění dávky je stejné jako u starobní penze na určenou dobu. (Finance.cz, cit. online 2016-01-08)

Dávkou jednorázového vyrovnání se rozumí vyplacení celé naspořené částky najednou. Podmínkou pro výplatu je dosažení důchodového věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod z prvního pilíře a dosažení doby spoření nejméně 60 měsíců. Přitom pro výpočet důchodového věku u žen se postupuje obdobě jako u starobní penze, tedy podle mužů. Jednorázové vyrovnání vyplácí penzijní společnost po písemné žádosti klienta a to nejpozději do konce následujícího kalendářního čtvrtletí bezprostředně následujícího po měsíci, kdy klient uhradil poslední příspěvek. Při výplatě podléhají příspěvky zaměstnavatele a výnosy 15 % dani. (Rubeš, 2013)

Odbytné náleží účastníkovi po uhrazení a uplynutí doby nejméně 24 měsíců. Jedná se o předčasné ukončení smlouvy a klient čerpáním této dávky ztrácí nárok na státní příspěvky a výnosy z nich. Tyto příspěvky jsou navraceny zpět Ministerstvu financí ČR. Klientovi jsou vyplaceny vložené prostředky, příspěvky zaměstnavatele, případně třetí osoby a výnosy z příspěvků účastníka. Stejně jako u jednorázového vyrovnání jsou příspěvky zaměstnavatele a výnosy zdaněny 15 % sazbou daně. (Rytířová, 2013)

Dalším typem dávky je úhrada jednorázového pojistného. Na rozdíl od výše uvedených dávek, které vyplácí penzijní společnost, úhradu jednorázového pojistného pro doživotní penzi a úhradu jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu zajišťuje životní pojišťovna. Klient má možnost vybrat si, do jaké životní pojišťovny budou jeho prostředky převedeny. Následně uzavře s touto pojišťovnou pojistnou smlouvu a penzijní společnost odešle prostředky klienta na její účet. Výplata prostředků probíhá podle pojistné smlouvy, kterou klient s životní pojišťovnou uzavřel. (Finance.cz, cit. online 2016-01-08)

Některé dávky se dají mezi sebou kombinovat. To znamená, že si klient může část prostředků ze smlouvy nechat vyplatit jednorázově a pro zbývající část úspor zvolit jeden

z uvedených typů pravidelné výplaty. V tomto případě ale musí splňovat podmínky nároku na penzi i jednorázové vyrovnání. Kombinace dávek jsou možné i ve spojitosti s tzv. předdůchodem, o kterému se bude věnovat následující kapitola. (Rubeš, 2013)

3.6.3 Předdůchod

Předdůchod není další typ dávky, kterou by zákon snad zapomněl uvést, ale jedná se v podstatě o starobní penzi na určenou dobu. Je to jedna z velkých novinek reformy 2013 a pro mnohé je velkou neznámou. Často je lidmi zaměňován za předčasný důchod, a proto bude v této kapitole podrobně vysvětlen.

Jedná se tedy o starobní penzi na určenou dobu, případně o penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší, která musí splňovat následující podmínky:

- měsíční splátka není nižší než 30 % průměrné mzdy v národním hospodářství vyhlášené Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR podle zákona upravujícího zaměstnanost za kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku, v němž začalo vyplácení penze,
- dávka je vyplácena měsíčně v neklesající výši,
- pobírání dávky nelze zrušit nebo pozastavit,
- dávka je vyplácena po dobu nejméně 2 let, tak aby její výplata neskončila dříve, než účastník dosáhne věku o 3 roky nižšího než je řádný věk odchodu do starobního důchodu v prvním pilíři. (Rytířová, 2013)

O předdůchod může účastník požádat, pokud dosáhl věku o 5 let nižšího než je potřeba pro vznik nároku na státní starobní důchod z prvního pilíře a zároveň spořil nejméně po dobu 60 kalendářních měsíců. Dle zákona se u žen při stanovení důchodového věku postupuje dle tabulek pro muže. (Rubeš, 2013)

V době pobírání předdůchodu hradí stát za klienta zdravotní pojištění, pokud není zaměstnán. Po dobu výplaty je možné vykonávat výdělečnou činnost. Následně se klient při žádosti o starobní důchod z prvního pilíře rozhodne, zda chce příjmy za dobu předdůchodu započítat či ne. Doba pobírání předdůchodu se bere jako doba vyloučená, což znamená, že nesnižuje osobní vyměřovací základ, ze kterého se vypočítává státní důchod, zatímco čerpání předčasného důchodu tento základ snižuje. (Přep.cz, cit. online

2016-01-08) Předdůchod je vyplácen z naspořených prostředků klienta, zatímco předčasný důchod je vyplácen ze státního systému. Minimální měsíční částka předdůchodu pro rok 2016 činí 7 771 Kč, což znamená, že na 5 let předdůchodu je třeba mít na smlouvě o doplňkovém penzijním spoření naspořeno minimálně 468 000 Kč. (Pfčp.cz, cit. online 2016-01-09)

Předdůchod lze čerpat pouze ze smluv o doplňkovém penzijním spoření. Klienti, kteří mají smlouvu v transformovaném fondu mohou své prostředky převést na novou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření. Tím bude smlouva v transformovaném fondu ukončena. Veškeré prostředky, včetně odspořené doby, budou penzijní společností převedeny na nově vzniklou smlouvu, ze které si klient následně může po splnění podmínek požádat o předdůchod. (Rubeš, 2013) Výplata předdůchodu probíhá v měsíci bezprostředně následujícím po doručení žádosti o předdůchod do sídla penzijní společnosti. Ta následně informuje zdravotní pojišťovnu klienta a ČSSZ o skutečnosti, že klient pobírá předdůchod. Tuto oznamovací povinnost má i klient. (Pfčp.cz, cit. online 2016-01-09)

Předdůchod je určen především pro lidi, kteří před blížícím se důchodovým věkem přijdou o práci. Mají tak možnost čerpat vlastní prostředky s tím, že stát za ně hradí zdravotní pojištění a výši řádného starobního důchodu z prvního pilíře to nijak negativně neovlivní. Mezi výhody doplňkového penzijního spoření patří: naspořené prostředky patří konkrétnímu účastníkovi, výši příspěvků si může každý účastník zvolit dle svého uvážení, v případě neuhrazení měsíčního příspěvku nehrozí účastníkovi žádné sankce, není omezeno zahájení a ukončení účasti, naspořené prostředky jsou v případě úmrtí vypláceny oprávněné osobě nebo jsou součástí dědictví, velmi nízké poplatky, přísná regulace, možnost čerpání předdůchodu, možnost čerpání penze na dobu určitou, nemožnost vybrat část prostředků po určité době spoření. Mezi nevýhody doplňkového penzijního spoření patří: riziko insolvence penzijní společnosti, riziko finanční krize a bez záruky nezáporného výnosu. (Rytířová, 2013)

V současné době má smlouvu o doplňkovém penzijním spoření uzavřeno jen 228 tisíc klientů, ale vzhledem k tomu, že v minulých dvou letech fondy hospodařily velmi dobře a svým klientům připisovaly hezké zhodnocení, dá se očekávat v budoucích letech nárůst klientů. Některé dynamické fondy zhodnotily prostředky klientů více než o deset procent, průměrně kolem pěti procent. (Peníze.cz, cit. online 2016-01-12)

3.6.4 Platné změny od 1.1.2016

Začátkem listopadu 2015 schválila poslanecká sněmovna změny týkající se třetího pilíře důchodového systému, které se dotknou především doplňkového penzijního spoření. Důvodem je pokles klientů tohoto produktu a tak se vláda snaží, aby byl nejen pro ně, ale i pro zaměstnavatele, zprostředkovatele a samotné penzijní společnosti atraktivnější. (Peníze.cz, cit. online 2016-01-12)

Jednou z velkých novinek je možnost založit svému dítěti nebo vnoučeti smlouvu již od jeho narození. Na tuto smlouvu mu můžou jeho rodiče a prarodiče posílat prostředky podle vlastního uvážení. Následně si třetinu prostředků, po dovršení 18 let, bude moci účastník z penzijní společnosti vybrat. Nárok na částečný výběr účastníkovi vznikne jen v roce dovršení 18 let, dříve nebo později není tento výběr možný. Zákonný zástupce nezletilého navíc nebude potřebovat k uzavření nebo změně smlouvy souhlas soudu, to by mělo zamezit mnoha nedorozuměním, které dříve vznikaly v souvislosti se stavebním spořením. (Peníze.cz, cit. online 2016-01-13)

Velmi zásadní změnou je posun věkové hranice pro nárok na dávku. Dost často byla právě tato podmínka pro případné zájemce jeden z hlavních důvodů, proč si smlouvu neuzavřeli. Důchodový věk je velmi nejistou kapitolou a mnohým se zdál věk, ve kterém by k naspořeným prostředkům měli přístup, příliš dlouhý. Nově si bude moci účastník prostředky vybrat již v šedesáti letech, tak jak tomu je u penzijního připojištění. V současné době jsou v případě penze na dobu určitou zdaněny výnosy. Podle nových podmínek by při čerpání pravidelné penze po dobu vyšší než 10 let nebyly zdaněny ani výnosy. Stát chce také více motivovat zaměstnavatele, aby svým zaměstnancům přispívali na penzijní produkty. Zatímco nyní si zaměstnavatel může odečíst z daní příspěvky na penzijní připojištění, doplňkové penzijní spoření, soukromé životní pojištění a penzijní pojištění svého zaměstnance jen do výše 30 tisíc Kč, v budoucnu si bude moci odečíst z daní příspěvky do výše 50 tisíc Kč. Lepší daňové zvýhodnění se týká i samotných klientů. Ti si nyní mohou odečíst z daní maximálně 12 tisíc Kč za rok, od roku 2016 by si mohli odečíst až 24 tisíc Kč za rok. V praxi by tak klient, který chce dosáhnout na nejvyšší odpočet, musel spořit 3 tisíce Kč měsíčně. (Peníze.cz, cit. online 2016-01-13)

4 Praktická část

4.1 Dotazníkové šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jaký názor mají občané České republiky na stávající důchodový systém, jak vnímají změny, které byly na základě reformy zavedeny, zda mají o možnostech spoření si na stáří dostatek informací a jestli jsou ochotni převzít na sebe větší díl zodpovědnosti ve finančním zajištění na své stáří. Výsledky tohoto šetření ukáží míru informovanosti občanů o možnostech spoření, jestli sami využívají doplňkových produktů k zabezpečení na stáří nebo zda spoléhají, že se o ně stát v po produktivním věku postará.

4.1.1 Výběr respondentů a způsob sběru dat

V tomto případě byla zvolena metoda nahodilého a náhodného výběru respondentů. Nebylo využito žádné výběrové procedury, což znamená, že respondent si sám mohl zvolit, zda dotazník vyplní či ne. Metoda nahodilého výběru byla využita u terénního dotazování pro její jednoduchost a časovou nenáročnost. Z hlediska přesnosti již nejvhodnější není, protože má malý vliv na výběr respondentů a nelze pak s jistotou říci, jakou část základního souboru výběr reprezentuje. Není možná s jistotou říci, že tak popisuje chování a informovanost všech občanů. Metoda náhodného výběru byla zvolena u elektronického dotazování.

Sběr dat probíhal v období od 9.1.2016 do 23.1.2016. Terénní dotazování bylo prováděno v uvedeném termínu každou sobotu u obchodního domu Kaufland v Podbabě na Praze 6. Toto místo bylo zvoleno zejména proto, že do uvedeného obchodu jezdí nakupovat, jak lidé z centra města, tak i lidé, co žijí mimo Prahu. Respondentů, kteří byli ochotni vyplnit dotazník bylo 180, celkově bylo osloveno 214. Někteří ale z nedostatku času či nezájmu odmítli dotazník vyplnit. Nespornou výhodou této metody dotazování je nejen vysoká návratnost dotazníků, ale i fakt, že respondenti byli schopni odpovědět na veškeré otázky, protože pokud si nebyli něčím jistí, mohli využít ke konzultaci tazatele. Elektronický dotazník byl rozeslán emailem a to 10 zaměstnancům firmy EuroServis Clean ČR, a.s. a 10 zaměstnancům firmy TKF, spol. s.r.o. Spolu s dotazníkem byl zaslán i motivační dopis s příslibem anonymity a vysvětlením podstatnosti výzkumu. Návratnost zaslanych dotazníků byla však v tomto případě pouhých 70 %, což odpovídá 14 dotazníkům.

4.1.2 Řešení a struktura dotazníku

Dotazník byl tvořen formou 27 uzavřených otázek, u kterých respondenti vybírali z nabízených možností typu ano, ne nebo z jiných konkrétních odpovědí. Respondenti měli na výběr, zda dotazník vyplní sami nebo s pomocí tazatele. Ti, kteří dotazník obdrželi elektronicky, tuto možnost neměli.

4.1.3 Výsledky a diskuze

Výchozí data dotazníkového šetření:

Struktura respondentů: občané Prahy a blízkého okolí

Počet oslovených respondentů: 214 (po očištění základního vzorku 193)

Metoda výběru respondentů: nahodilý a náhodný výběr

Technika sběru dat: strukturovaný dotazník

Souhrnná sebraná data:

Veškeré vrácené dotazníky byly zkontrolovány a jednotlivé otázky vyhodnoceny, jak je uvedeno v Příloze 2. Z této tabulky jsou dále získávána data potřebná pro analýzu a její grafické výstupy u vybraných otázek, které slouží k větší vypovídací schopnosti o vnímání předmětu výzkumu u respondentů.

Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 193 respondentů v poměru 91 žen a 102 mužů. Nejvíce zastoupenou věkovou kategorií byla skupina s respondenty od 26 – 35 let, druhou nejvíce zastoupenou skupinou byli lidé ve věku 18 – 25 let, kategorie 36 – 45 let a 46 a více let byly zastoupeny shodně po 30 respondentech, což odpovídá zhruba 16 % respondentů pro každou z nich z jejich celkového počtu. Vysokoškolského vzdělání dosáhlo 25 % respondentů, naopak se základním vzděláním se výzkumu účastnilo 15 %, nejvíce zastoupenou skupinou zde byli respondenti se středoškolským vzděláním – 37 % a překvapivě početnou skupinou byli i vyučení lidé, jejichž počet činil 44 respondentů, což odpovídá 23 %. Zastoupení v jednotlivých kategoriích ohledně výše čistého měsíčního příjmu byla celkem rovnoměrná a nejvíce dotazovaných je v zaměstnaneckém poměru, celých 122 z celkového počtu, ostatní skupiny – student, OSVČ a nezaměstnaný jsou zastoupeny obdobným počtem respondentů.

Dle výsledků výzkumu STEM/MARK pro společnost Fincentrum, který byl realizován v období od 22. do 26 února 2012 formou osobních rozhovorů s 555 obyvateli ČR mimo jiné vyplynulo, že penzijní připojištění využívá 64 % lidí a to zejména starší občané s vyšším vzděláním a příjmem. Zatímco starší občané mají důvěru spíše ve státní financování důchodů, mladší a vysokoškolsky vzdělaní spíše důvěřují soukromým společnostem. Většina respondentů také uvedla, že změny v oblasti penzijních reforem jsou spíše nesrozumitelné a dále z výzkumu vyplynulo, že informovanost občanů v oblasti důchodů stoupá s věkem a příjmem. (Investujeme.cz, cit. online 2016-02-19) Z těchto výsledků lze usuzovat, že faktory jako jsou věk, pohlaví, vzdělání či výše příjmů mají na odpovědi respondentů velký vliv. Z tohoto důvodu byly vybrané otázky zpracovány jako křížové otázky v závislosti na výše uvedené proměnné.

Křížová otázka č. 1

Tabulka 5: Připravenost respondentů na zabezpečení v důchodovém věku dle pohlaví
(fyzický počet osob / %)

1	Žena	91	47%	muž	102	53%
Otázka 6	Máte obavy z poklesu životní úrovně v důchodovém věku?					
	ano	54	60%	ano	50	49%
	spíše ano	31	34%	spíše ano	40	39%
	ne	0	0%	ne	2	2%
	spíše ne	6	6%	spíše ne	10	10%
otázka 12	Využíváte nějaké formy spoření na stáří?					
	ano	63	69%	ano	47	46%
	ne	28	31%	ne	55	54%

Zdroj: vlastní zpracování

Z Tabulky 5 je zřejmé, že většina respondentů sdílí stejnou nedůvěru ke stávajícímu systému důchodového zabezpečení v České Republice. Jsou si vědomi toho, že stát nebude moci v budoucnu vynakládat dostatek finančních prostředků, aby jim zajistila kvalitní život v po produktivním věku. Přestože tuto obavu má většina z nich, nevyužívají všichni spoření, aby byli ve stáří zajištěni. Lze říci, že ženy mají z nedostatku finančních

prostředků ve stáří o něco málo větší strach než muži, což dokazuje fakt, že 69% z dotazovaných žen má uzavřenou smlouvu o penzijním připojištění nebo doplňkovém penzijním spoření. U mužů mírně nadpoloviční většina zatím žádnou smlouvu uzavřenou nemá.

Křížová otázka č. 2

Tabulka 6: Postoj k zajištění na stáří s ohledem na vzdělání (fyzický počet osob / %)

2	Základní a vyučen	72	37%	Středoškolské a vysokoškolské	121	63%
Otázka 8	Přemýšlíte o finančním zajištění na stáří?					
	ano	34	47%	ano	87	72%
	vůbec ne	10	14%	vůbec ne	9	7%
	nyní ne	28	39%	nyní ne	25	21%
otázka 12	Využíváte nějaké formy spoření na stáří?					
	ano	18	25%	ano	92	76%
	ne	54	75%	ne	29	24%

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti se základním vzděláním a vyučením přemýšlí o zajištění na stáří o poznání méně než dotazovaní, kteří dosáhli středoškolského nebo vysokoškolského vzdělání. U této skupiny lze také říci, že jen pouhá čtvrtina z nich využívá produktu zajišťující občanům prostředky v době, kdy již nebudou ekonomiky aktivní. U skupiny respondentů, kteří jsou středoškolsky nebo vysokoškolsky vzdělaní je situace zcela opačná a lze konstatovat, že tři čtvrtiny z nich si již na své stáří spoří. Pro zhruba jednu čtvrtinu dotazovaných z každé skupiny není toto téma nyní aktuální, což lze přičíst tomu, že se zřejmě jedná o velmi mladé lidi a toto téma jim s ohledem na jejich věk nepřijde nyní důležité. Jen 14% z první skupiny a 7% z druhé skupiny odmítá o svém zajištění ve stáří přemýšlet dopředu.

Podle výsledků agentury Ipsos, která prováděla v roce 2013 výzkum pro společnost Partners, uváděli občané jako nejčastější důvod pro nezapojení se do druhé pilíře důchodového systému obavy z budoucího znárodnění úspor ve fondech. Takto odpovídalo 30 % dotazovaných. Dalšími nejčastějšími důvody bylo, že se zapojení do druhého pilíře

občanům nevyplatí a nebo, že investují na důchod samostatně, v jiných produktech. Odpovědi v obou skupinách měly 26 %. 15 % dotazovaných uvedlo jako důvody – jiné a jen 3 % považovali státní důchod za dostačující. (Finance.idnes.cz, cit. online 2016-03-01)

Křížová otázka č. 3

Tabulka 7: Generační přístup na stávající systém důchodového zabezpečení
(fyzický počet osob / %)

3	18 - 35 let	133	69%	36 let a více	60	31%
otázka 7	Spoléháte na to, že se o Vás stát v důchodovém věku postará?					
	ano	12	9%	ano	44	73%
	ne	121	91%	ne	16	27%
otázka 9	Je pro Vás stanovený důchodový věk akceptovatelný?					
	ano	20	15%	ano	48	80%
	ne	70	53%	ne	11	18%
	nevím	43	32%	nevím	1	2%

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka znázorňuje názory respondentů na současný vývoj důchodového systému v České republice v závislosti na jejich věku. Ve skupině respondentů ve věku 18- 35 let spoléhá na zajištění ve stáří od státu pouhých 9% z nich, zbylých 91% jsou si vědomi, že pokud nebudou využívat některý z doplňkových schémat důchodového systému, nebudou mít v budoucnu zajištěn kvalitní život ve stáří. Oproti tomu skupina ve věku 36 let a více spoléhá ve stáří na dávky od státu ze 73 %. Tento výsledek lze přičíst faktu, že v této skupině jsou zastoupeni i lidé, kteří budou v dohledné době o řádný starobní důchod již žádat. Stejně je tomu i v porovnání s akceptovatelností důchodového věku. S ohledem na neustálé zvyšování důchodového věku vlivem demografického vývoje není výsledek nikterak překvapivý, takže v první skupině, která je zastoupena mladšími lidmi, souhlasí se svým důchodovým věkem jen 15 % dotazovaných, 53 % se jejich důchodový věk nelíbí a 32 % neví, na kolik let je jejich důchodový věk nyní stanoven. Skupina, kde odpovídali starší občané z 80 % souhlasí se stanovených důchodovým věkem, jen 18 % je proti a pouhé 2 % svůj důchodový věk nezná. I toto lze vysvětlit tím,

že mnozí si již budou žádat o starobní důchod nebo se nejméně na svou situaci již informovali.

Křížová otázka č. 4:

Tabulka 8: Názory na důchodovou reformu s ohledem na aktuální vzdělání
(fyzický počet osob / %)

4	student a nezaměstnaný	48	25%	zaměstnanec a OSVČ	145	75%
otázka 25	Zajímá Vás důchodová reforma v ČR?					
	ano	2	4%	ano	60	41%
	ne	46	96%	ne	85	59%
otázka 18	Myslíte si, že je třeba podniknout v důchodovém systému další reformní kroky?					
	ano	35	73%	ano	125	86%
	ne	7	15%	ne	11	8%
	nevím	6	12%	nevím	9	6%

Zdroj: vlastní zpracování

Zda se dotazovaní zajímají o změny v důchodovém systému a zda jsou podle nich zapotřebí další reformní kroky, je s ohledem na jejich aktuální zaměstnání, shrnuto v Tabulce 8. Naprostá většina respondentů odpověděla, že podle jejich názoru jsou i nadále nutné další reformní kroky důchodového systému v naší zemi. Přesto ve skupině studentů a nezaměstnaných respondentů se o důchodovou reformu zajímá jen 4 % z nich. Zbývajících 96 % uvedlo, že informace o důchodové reformě nevyhledává. Tento výsledek lze přičíst faktu, že mnohým stačí kusá informace v médiích, že důchodový systém v ČR potřebuje reformu, že jsou čím dál tím nižší důchody či že se neúměrně zvyšuje věk pro odchod do řádného starobního důchodu. Ve skupině složené ze zaměstnanců a OSVČ se 41 % z nich o důchodovou reformu zajímá. Mnozí z nich čerpají příspěvek od zaměstnavatele nebo využívají daňových výhod, které byly od tohoto roku také upraveny. Přesto je alarmující, že ač nadpoloviční většina dotazovaných se obává o kvalitu života ve stáří a přeje si reformu stávajícího důchodového systému, valná většina z nich chystané změny poté nesleduje.

Křížová otázka 5:

Tabulka 9: Vliv výše příjmů na názor na stávající důchodový systém v ČR
(fyzický počet osob / %)

5	5 000 – 20 000 Kč	108	56%	21 000 Kč a výše	85	44%
otázka 10	Považujete za správné, že se důchodový věk neustále zvyšuje?					
	ano	24	22%	ano	20	24%
	ne	44	41%	ne	42	49%
	nevím	40	37%	nevím	23	27%
otázka 20	Zdá se Vám důchodový systém v ČR dostatečně solidární?					
	ano	92	85%	ano	53	62%
	ne	9	8%	ne	19	23%
	nevím	7	7%	nevím	13	15%

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti byli rozděleni do dvou skupin podle výše jejich příjmů. První skupinu tvoří dotazovaní, jejichž čistý příjem se pohybuje od 5 000 do 20 000 Kč, druhá skupina je poté zastoupena respondenty s příjmy vyššími než 21 000 Kč měsíčně. Reakce na otázku, zda považují za správné, že se důchodový věk neustále zvyšuje, odpovídali respondenti z obou skupin celkem shodně. Většina dotazovaných s neustálým zvyšováním věku pro odchod do řádného starobního důchodu nesouhlasí. Takto se vyjádřila necelá polovina dotazovaných z každé skupiny. Zhruba pětina až čtvrtina z každé skupiny je s tímto rozhodnutím zatím spokojená. Ve skupině respondentů s nižšími příjmy byla také početně zastoupena odpověď nevím, konkrétně takto odpovědělo 37 %. Tento výsledek lze přičítat i tomu, že jsou v této skupině více zastoupeni mladí lidé, především studenti, a věk pro odchod do důchodu neznají nebo očekávají ještě mnoho změn, než pro ně tato informace bude aktuální. Dle tabulky uvedené v Příloze 1 by nyní 18letý občan odcházel do důchodu až s dovršením 70 let a 6 měsíců věku bez ohledu na pohlaví a počet vychovaných dětí.

Naopak odpovědi na solidárnost důchodového systému se u výše uvedených skupin lišily o něco výrazněji. Oběma skupinám přijde důchodový systém, tak jak je nastavený nyní,

spíše solidární. U dotazovaných s nižšími příjmy je o tom přesvědčeno celých 85 % z nich, což odpovídá 92 respondentům a druhá skupina takto odpověděla ze 62 %, což odpovídá 53 dotazovaným. Z celkového počtu respondentů je tak o solidárnosti systému přesvědčeno 145 z nich a to odpovídá 75 % respondentů.

Křížová otázka č. 6

Tabulka 10: Postoj zaměstnanců a OSVČ k vývoji důchodového systému v ČR
(fyzický počet osob / %)

6	zaměstnanec	122	84%	OSVČ	23	16%
otázka 27	Jste ochotný/á převzít na sebe větší odpovědnost za svůj blahobyt ve stáří?					
	ano - je to nevyhnutelné	53	43%	ano - je to nevyhnutelné	8	35%
	ano - je to tak správné	21	17%	ano - je to tak správné	10	43%
	ne - stát se má o občany postarat	40	33%	ne - stát se má o občany postarat	3	13%
	ne - nemám na to finance	8	7%	ne - nemám na to finance	2	9%
otázka 11	Máte dostatek informací o doplňkových penzijních schématech?					
	ano	12	10%	ano	8	35%
	spíše ano	44	36%	spíše ano	6	26%
	ne	42	34%	ne	8	35%
	spíše ne	24	20%	spíše ne	1	4%

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedených odpovědí je zřejmé, že jsou si občané vědomi, že je nutné převzít na sebe větší zodpovědnost za zabezpečení se na stáří. Zatímco dotazovaní z řad zaměstnanců tuto zvýšenou odpovědnost mají spíše za nevyhnutelnou změnu, podnikatelé pokládají spoření mimo povinný první pilíř spíše za správné. Pouze 13 % z nich se domnívá, že by se stát měl o své občany ve stáří plně postarat, u respondentů v zaměstnaneckém poměru je o tomto názoru přesvědčeno o 20 % více, tedy 33 %. Zatímco u podnikatelů uvedená procenta odpovídají 3 dotazovaným u zaměstnanců se jedná o 40 dotazovaných. V návaznosti na výsledky této otázky lze porovnat i odpovědi respondentů na otázku, zda mají o doplňkových penzijních schématech dostatek informací. U podnikatelů má

informace o těchto produktech nadpoloviční většina, konkrétně tedy 61 % a zbylých 39 % zatím tyto informace nemá. U skupiny zaměstnanců je tento poměr zcela obrácený – 54 % zaměstnanců informace o možnostech spoření mimo povinný I. pilíř důchodového systému nemá a zbylých 46 % ano. Z výsledků uvedených v Tabulce 10 lze zcela jistě usoudit, že podnikatelé jsou nejen více ochotni převzít za svůj blahobyt ve stáří větší odpovědnost, ale jsou o možnostech, jak toho dosáhnout i více informováni.

Křížová otázka č. 7:

Tabulka 11: Získávání informací o možnostech zajištění se na stáří s ohledem na věk
(fyzický počet osob / %)

7	18 – 35 let	133	69%	36 let a více	60	31%
otázka 11	Máte dostatek informací o doplňkových penzijních schématech?					
	ano	14	11%	ano	25	41%
	spíše ano	50	37%	spíše ano	16	27%
	ne	44	33%	ne	10	17%
	spíše ne	25	19%	spíše ne	9	15%
otázka 21	Kde jste získali nejvíce informací o možnostech penzijního spoření?					
	pojišťovací poradce	77	58%	pojišťovací poradce	8	13%
	známý	17	13%	známý	18	30%
	media	6	4%	media	15	25%
	zaměstnavatel	33	25%	zaměstnavatel	19	32%

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že starší lidé mají o možnostech spoření si na dobu, kdy již nebudou ekonomicky aktivními více informací než lidé mladší. Tento výsledek je logický, protože mladší lidé toto téma často nepokládají v jejich věku za aktuální. Naopak lidé, kterým se odchod do řádného důchodu blíží, hledají různé cesty, jak si k dávce vyplácené od státu přilepšit tak, aby si mohli zachovat svůj stávající životní standard. Není tedy příliš překvapivé, že u dotazovaných od 18 do 35 let věku nemá nadpoloviční většina dostatek informací o možnostech spoření, zatímco u skupiny respondentů ve věku od 36 let nadpoloviční většina tyto informace má. Jak tyto informace jednotlivé skupiny

získávají je také velmi rozdílné. Mladší lidé nejčastěji nejvíce informací o spoření, a jistě ne jen penzijním, dostávají od svých pojišťovacích poradců. V současné době působí na českém trhu mnoho pojišťovacích makléřů, kteří svým klientům radí ohledně investic. Jejich úplný seznam je možný nalézt na stránkách Asociace českých pojišťovacích makléřů. Starší lidé naproti tomu mají větší důvěru v doporučení od svých známých nebo od zaměstnavatele, kteří tyto produkty často nabízejí jako součást benefitního programu pro své zaměstnance. Mnohdy si tedy lidé smlouvu obdobného charakteru zřídí na základě toho, že jim zaměstnavatel na tuto smlouvu přispívá. Media mají ve skupině mladších lidí překvapivě malou zastupitelnost a lidí starších je médii ovlivňována celá čtvrtina z nich.

Křížová otázka č. 8:

Tabulka 12: Vliv příjmů na využití produktů zajišťující spoření na stáří
(fyzický počet osob / %)

8	5 000 – 20 000 Kč	108	56%	21 000 Kč a výše	85	44%
otázka 12	Využíváte nějaké formy spoření na stáří?					
	ano	49	45%	ano	61	72%
	ne	59	55%	ne	24	28%
otázka 15	Jaké spoření využíváte?					
	penzijní připojištění	31	63%	penzijní připojištění	35	57%
	doplňkové penzijní spoření	17	35%	doplňkové penzijní spoření	20	33%
	důchodové spoření	1	2%	důchodové spoření	4	7%
	spořím ve II. i III. pilíři	0	0%	spořím ve II. i III. pilíři	2	3%

Zdroj: vlastní zpracování

Dostatek financí je jedním z faktorů, který ovlivňuje rozhodnutí spotřebitele při uzavírání jakékoliv smlouvy, kde se podpisem klient zavazuje k pravidelnému hrazení příspěvků. Jak naznačuje Tabulka 12, je zřejmé, že respondenti s vyššími příjmy, v tomto případě s měsíčními příjmy nad 21 000 Kč, mají ze 72 % již uzavřenou smlouvu zajišťující jim doplňkový příjem ve starobním důchodu. Naopak u respondentů s nižšími příjmy převládá s 55 % skupina, která žádnou smlouvu o spoření na dobu, kdy již nebudou ekonomicky

aktivními, uzavřenou nemá. Těm, kteří tuto možnost spoření využili, byla následně položena otázka, jaký produkt mají sjednaný, tedy zda se jedná o smlouvu o penzijním připojištění, doplňkovém penzijním spoření, důchodovém spoření nebo zda využívají dokonce možnosti spoření si ve druhém a třetím pilíři zároveň. Nejčastější odpovědi v obou zastoupených skupinách bylo penzijní připojištění. Jedním z faktorů tohoto výsledku je i fakt, že se jedná o nejstarší způsob dobrovolného spoření na penzi. Obdobné procentuální zastoupení bylo u obou skupin i v případě odpovědi – doplňkové penzijní spoření. Toho v případě první skupiny respondentů s nižším příjmem využívá 35 % a u dotazovaných s vyšším měsíčním příjmem 33 %. Velký rozdíl byl mezi skupinami v odpovědi na spoření v druhém pilíři, toho se z větší části účastnili občané s vyšším příjmem. K tomuto výsledku z části přispěla i nesourodost vlády při zavádění druhého pilíře a konstatování několika politiků, že se jedná o pilíř, který je výhodný pouze pro bohaté. (Zpravy.e15.cz, cit. online 2016-02-12)

Křížová otázka č. 9:

Tabulka 13: Generační přístup ke zvolení strategie spoření (fyzický počet osob / %)

9	18 - 35 let	18	49%	36 let a více	19	51%
otázka 16	Jaký jste zvolil u doplňkového penzijního spoření účastnický fond?					
	konzervativní	8	44%	konzervativní	15	78%
	vyvážený	7	39%	vyvážený	2	10%
	dynamický	1	6%	dynamický	0	0%
	jiný	2	11%	jiný	2	10%

Zdroj: vlastní zpracování

Respondentům, kteří v dotazníkovém šetření uvedli, že již mají uzavřenou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření byla následně položena otázka, jaký typ účastnického fondu si pro své spoření zvolili. Tyto odpovědi byly poté rozděleny do dvou skupin podle věku dotazovaných pro získání informací, zda má jejich věk vliv na rozhodování při zvolení rizika v investování svých prostředků. Z výše uvedené Tabulky 13 lze usoudit, že věk jedním z výrazných faktorů, který spotřebitele při výběru strategie zhodnocování svých prostředků ovlivňuje. Mladší lidé jsou ochotni s vidinou většího zisku více riskovat, zatímco starší lidé dávají přednost spíše konzervativnímu přístupu. U obou skupin jsou

respondenti, kteří si svou strategii tvoří sami. Lze se domnívat, že se jedná o respondenty, kteří jsou v oboru investování financí vzdělání, nebo se jedná o samotné pojišťovací poradce.

Křížová otázka č. 10:

Tabulka 14: Vliv dosaženého vzdělání na využití produktů spoření na stáří
(fyzický počet osob / %)

10	základní a vyučen	54	65%	středoškolské a vysokoškolské	29	35%
otázka 13	Proč nemáte uzavřenou smlouvu zajišťující spoření na stáří?					
	nedůvěra v nabízené produkty	11	21%	nedůvěra v nabízené produkty	20	69%
	nedostatek financí	18	33%	nedostatek financí	2	7%
	nevím	25	46%	nevím	7	24%
otázka 14	Uvažujete o uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření?					
	ano	19	35%	ano	8	28%
	vůbec ne	14	26%	vůbec ne	18	62%
	zatím ne	21	39%	zatím ne	3	10%

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka znázorňuje, jaký vliv má dosažené vzdělání respondentů na rozhodnutí o nezapojení se do dobrovolných schémat důchodového zabezpečení. U respondentů, kteří dosáhli vysokoškolského, nebo středoškolského vzdělání je rozhodujícím nedůvěra v nabízené produkty. Tito lidé se nedomnívají, že vložení prostředků na tyto produkty je pro ně výhodné a tak raději ukládají své finanční prostředky na účty jiných produktů. Jen málo z nich jako stěžejní důvod neuzavření smlouvy pro spoření na penzi uvedlo nedostatek financí. Naopak nedostatek financí je hlavním důvodem neuzavření takovéto smlouvy pro respondenty, kteří dosáhli základního vzdělání nebo jsou vyučeni. Nejvíce dotazovaných z této skupiny však uvedlo, že neví, proč si smlouvu nezřídili. Lze usoudit, že za tento výsledek může i neinformovanost lidí o možnostech spoření na penzi. Následně byla dotazovaným položena otázka, zda o uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření uvažují. V návaznosti na výsledky

v předcházející otázce bylo zřejmé, že mnoho respondentů z řad středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných o této možnosti uvažovat nebude, protože k tomuto produktu nemá dostatečnou důvěru, což potvrdily i výsledky v této otázce. U této skupiny o uzavření zmíněné smlouvy uvažuje jen 28 % z nich a u skupiny druhé, která je zastoupena lidmi se základním vzděláním a vyučené se jedná o 35 %.

Z dotazníkového šetření dále vyplynulo, že ze všech respondentů, kteří mají uzavřenou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření nebo smlouvu o penzijním připojištění, přispívá jejich zaměstnavatel 72 % z nich, což je bráno jako dobrý výsledek, protože je možné, že někteří z nich by si jinak tuto smlouvu vůbec nezřídili. V tomto by tedy mohla být také cesta, jak přesvědčit více občanů ke spoření si na penzi. Na otázku, zda respondenti vědí, co znamená tzv. předdůchod jich odpověděla nadpoloviční většina záporně. Je tedy zřejmé, že se jedná o novinku, která je aktuální spíše pro občany, kterým se odchod do řádného starobního důchod blíží. Mezi pozitivní změny řadili respondenti nejvíce posun věkové hranice pro nárok na výběr prostředků včetně státních příspěvků na 60 let věku a možnost větší daňové úlevy. Většina z dotazovaných (36 %) však uvedla, že ani neví, o jaké změny se jedná. Tuto skutečnost potvrzují výsledky na otázku, zda respondenti sledují vládní jednání o změnách ve třetím pilíři, kde 61 % odpovědělo záporně. Z těchto údajů vyplývá, že lidé nevyvíjejí velkou snahu o získání informací o možnostech zajištění se na stáří. Jako největší výhodu zmíněných smluv respondenti považují poskytnutí státní podpory, dále příspěvek zaměstnavatele a až poté daňové zvýhodnění. Z dotazníkového šetření dále vyplývá, že většina dotazovaných je ochotna převzít na sebe větší odpovědnost za své zajištění se na stáří. To bude v budoucnu jistě potřeba.

4.2 Řízený rozhovor

Řízený rozhovor byl veden s vedoucím oddělení správy smluv Penzijní společnosti České pojišťovny Davidem Pokorným, Dis. Pan Pokorný zde prezentuje své znalosti a názory z hlediska pracovníka penzijní společnosti s dlouholetou praxí. Rozhovor se týkal doplňkových penzijních systémů, které penzijní společnost může svým klientům nabídnout jako přílepkování ke starobní penzi. Postupně byly rozebrány jednotlivé témata dané problematiky.

4.2.1 Profil společnosti

Penzijní společnost České pojišťovny, a.s., působí na trhu penzijního připojištění už od roku 1994. Jediným jejím akcionářem je CP Strategic Investment N.V. Jedná se o nejsilnější penzijní společnost v České republice, která je součástí Generali CEE Holdingu. Penzijní společnost aktuálně pečuje o prostředky 1,3 milionu klientů, jejichž úspory činí více než 71 miliard Kč. Hlavními distribučními kanály Penzijní společnosti jsou poradci, pobočky České pojišťovny, České pošty a nezávislí finanční poradci. (Přčp.cz, cit. online 2016-02-05)

4.2.2 Průběh řízeného rozhovoru

Řízený rozhovor probíhal v jedné ze zasedacích místností sídla Penzijní společnosti České pojišťovny a.s., na Praze 4. Nejprve jsem se dotazovanému představila, uvedla jakou školu studuji a na jaké téma je má diplomová práce zaměřena. Poté jsem dotazovaného požádala, aby představil organizaci a uvedl svou funkci, kterou v ní zastává. Následně byl respondent ujištěn, že veškeré získané informace budou využity pouze pro účely zpracování uvedené diplomové práce a jakékoliv citlivé údaje nebudou zveřejněny. Rozhovor byl veden v klidném a příjemném prostředí a dotazovaný měl dostatek prostoru na zodpovězení jednotlivých otázek. V případě, že byla moderátorem kladená otázka nepřesná, bylo možné ji jakkoliv upřesnit. Pokud bylo zapotřebí více vysvětlit odpověď dotazovaného, byly v průběhu rozhovoru kladeny doplňující otázky. Vzhledem k tomu, že pan Pokorný je ve své společnosti vázán mlčenlivostí ohledně detailního fungování ve firmě, měl možnost zvolit u jakékoliv otázky, že na ní s ohledem na tento fakt, nemůže odpovědět. Přesto se pan Pokorný snažil odpovědět na veškeré kladené otázky. Kompletní přepis řízeného rozhovoru je uveden v Příloze 3, této práce.

4.2.3 Zhodnocení řízeného rozhovoru

Pan Pokorný uvedl, že v Penzijní společnosti České pojišťovny a.s. pracuje již více než 11 let. Nejprve zastával pracovní místo metodika, které s sebou přinášelo zejména zodpovědnost při komunikaci s dozorčími orgány, kterými jsou Česká národní banka a Ministerstvo financí ČR. Tato komunikace se týkala především zavedení nových smluv a oprávněnosti vykázaní jednotlivých státních příspěvků. Posledním rokem ve společnosti zaujímá místo vedoucího oddělení správy smluv, které je zodpovědné za včasné a správné zpracování přijatých nových smluv i žádostí o ukončení jednotlivých smluv. Toto oddělení

se specializuje i na individuální dotazy klientů ohledně možných způsobů ukončení jejich smlouvy. Pan Pokorný je především zodpovědný za správné fungování tohoto oddělení, ale i nadále je součástí jeho práce komunikace s dozorčími orgány.

První část otázek byla zaměřena na získání názorů pana Pokorného, coby člověka z oboru, na stávající systém důchodového zabezpečení v ČR. Od doby, kdy dotazovaný začal vykonávat práci v tomto oboru prošel systém mnoha změnami. Jako jednu z nejzásadnějších uvedl pan Pokorný reakci penzijního připojištění na vstup České republiky do Evropské unie, což umožnilo účast v produktu dobrovolného penzijního spoření i občanům ostatních států Evropské unie. Hlavní příčinu v nutnosti reformy vidí dotazovaný v tom, že se stát rozhodl, že již nebude vynakládat tolik prostředků na důchody I. pilíře jako tomu bylo do té doby. Jako nezvratný fakt tohoto rozhodnutí uvádí demografický vývoj, podle něhož nelze zajistit dostatek prostředků pro budoucí důchodce. Informovanost veřejnosti o možnostech spoření a zabezpečení se tak na stáří je podle respondenta přímo závislá na samotných občanech. Ti, kteří chtějí potřebné informace mít, si jej mohou bez potíží obstarat. Běžnému občanovi však postačí pouze obecné informace, které je možné získat prostřednictvím tisku.

Druhá část otázek se zaměřuje na spoření v druhém pilíři důchodového systému, tedy na důchodové spoření. Nejprve byla respondentovi položena otázka v čem vidí hlavní neúspěchy tohoto pilíře. Podle pana Pokorného může za to, že do druhého pilíře vstoupilo méně klientů než byl předpoklad hlavně jeho špatná propagace ze strany vlády. Již před jeho zavedením probíhaly velké diskuze o jeho smysluplnosti a výsledek těchto debat působil na veřejnost vesměs negativně. Následkem této nevhodné propagace byla následná nedůvěra občanů v produkt, který byl opoziční stranou označován za krátkodobý. Lidé tedy logicky odmítali uzavřít produkt spoření na stáří, který byl předem odsouzen k jeho samotnému zrušení. Nyní mají účastníci tohoto pilíře možnost zvolit si, jak chtějí své prostředky vypořádat. Jak již bylo uvedeno v teoretické části práce, způsob výplaty prostředků musí klienti své penzijní společnosti oznámit do 30.09.2016. Mohou si vybrat z následujících možností – převod na běžný účet v ČR, převod na zahraniční účet, výplata poukázkou na adresu nebo si naspořené prostředky převedou na smlouvu ve třetím pilíři, tedy na penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření. Formulář pro výplatu z důchodového spoření Penzijní společnosti České pojišťovny byl jeho účastníkům odeslán

jako příloha dopisu, ve kterém jsou uvedeny veškeré informace, které musí klient ohledně rušení důchodového spoření znát. Pro případ, že by klient tento formulář nedopatřením ztratil nebo zničil, má možnost si jej stáhnout na stránkách penzijní společnosti. Uvedený formulář je součástí této práce v Příloze 4. V případě, že se klient rozhodne doplatit si prostředky ve prospěch prvního pilíře, řeší tuto skutečnost již s příslušným finančním úřadem. Penzijní společnosti je povinná vypořádat prostředky ze smlouvy o důchodovém spoření do 31.12.2016 pouze výše uvedenými způsoby. Pokud se klient do zákonné lhůty nevyjádří, jakým způsobem žádá své prostředky vypořádat, zašle penzijní společnost tyto peníze finančnímu úřadu a následná komunikace o jejich vyplacení již probíhá mezi klientem a finančním úřadem. Penzijní společnosti začnou výplatu prostředků ze smluv o důchodovém spoření nejdříve 15.10.2016 a ukončena bude k 31.12.2016. Pan Pokorný nepokládá samotný proces zrušení druhého pilíře za nijak složitý a předpokládá tak, že proběhne bez komplikací.

Třetí část rozhovoru byla věnována třetímu pilíři důchodového systému se zaměřením na doplňkové penzijní spoření. U penzijních společností si ke konci roku 2014 spořilo 4 869 837 lidí, z toho v transformovaných fondech 4 557 812 a pouze 228 812 v účastnických fondech. Podle názoru pana Pokorného je toto způsobeno především tím, že občané využili možnosti založit si spoření ještě za výhodnějších podmínek na konci roku 2012. Tento poměr tak podle něj vyjadřuje pouze aktuální stav a nakonec stejně dojde k obrácenému poměru. Spolu s doplňkovým penzijním spořením byla zavedena další novinka a tou je možnost čerpat tzv. předdůchod. Jeho význam byl již vysvětlen v teoretické části práce, kde je mu věnována celá kapitola. Pan Pokorný uvedl, že předdůchod se u klientů Penzijní společnosti České pojišťovny a.s. stává stále více preferovanou variantou před předčasným důchodem. Jeho hlavní výhodu spatřuje v tom, že pokud klient není zaměstnán, stát za něj odvádí po dobu výplaty předdůchodu zdravotní pojištění, ale i v případě, že je klient v zaměstnaneckém poměru má výhodu v tom, že při žádosti o řádný starobní důchod se může rozhodnout, zda chce příjmy po dobu čerpání předdůchodu započítat do výpočtu důchodu z I. pilíře či nikoliv. To je jistě výhodné pro klienty, kteří v době čerpání předdůchodu získají zaměstnání, které jim přináší vysoké příjmy. Vzhledem k tomu, že se věk pro odchod do řádného starobního důchodu neustále zvyšuje, lze předpokládat, že zájem o tento typ dávky u klientů penzijních společností ještě vzroste. Nicméně tuto možnost výběru prostředků umožňují

pouze smlouvy o doplňkovém penzijním spoření. Zájem mají i klienti, kteří si spoří ještě v transformovaném fondu. Pan Pokorný uvádí, že i tito klienti mají možnost o vyplácení předdůchodu požádat. Jen je třeba nejprve převést své prostředky ze smlouvy o penzijním připojištění na smlouvu o doplňkovém penzijním spoření. Tímto krokem se nepřevědou na novou smlouvu pouze prostředky, ale také odspořená doba, což znamená, že si klienti, kteří spořili v transformovaném fondu po dobu nejméně 60ti měsíců a splňují zároveň podmínku věku a na smlouvě mají dostatek prostředků pro výplatu, můžou následně v doplňkovém penzijním spoření zažádat o výplatu předdůchodu. Tento proces není pro klienty zatížen poplatkem. Než tento krok však klient provede, doporučuje pan Pokorný nejprve ověřit u své penzijní společnosti, zda již klient splňuje podmínky pro čerpání předdůchodu. Často se totiž stává, že klienti opomenou jednu z podmínek pro nárok na tuto dávku, smlouvu převedou do účastnického fondu a následná žádost je jim pro čerpání předdůchodu zamítnuta. Tito klienti již nemají možnost převést svou smlouvu zpět do transformovaného fondu a musí tak počkat až budou všechny podmínky splňovat. Mimo výplatu předdůchodu mají klienti doplňkového penzijního spoření možnost zvolit jednorázový výběr všech prostředků nebo postupné vyplácení pomocí renty. Od tohoto roku mají klienti možnost vybrat veškeré své úspory včetně státní podpory již po splnění 60 uhrazených měsíčních příspěvků a dovršením 60 let věku, což pan Pokorný pokládá za krok správným směrem. Dříve totiž klienti své prostředky mohli vybrat až dovršením důchodového věku, což je pro většinu mnohem později. Pokud má již klient zájem o výběr svých úspor, zašle penzijní společnosti, u které má smlouvu uzavřenou, písemnou žádost. Ta následně tuto žádost posoudí a v zákonné lhůtě klientovi potvrdí datum zániku smlouvy a splatnosti prostředků. Termíny pro ukončení a výplatu ze smlouvy jsou dány zákonem, popř. podmínkami sjednanými spolu se smlouvou. Výhody a nevýhody spoření v doplňkovém penzijním spoření lze podle pana Pokorného spojit do jednoho bodu. Výnosy ze smluv o doplňkovém penzijním spoření jsou úzce spjaty se strategií spoření, kterou si klient ve smlouvě předem určí. V případě zvolení dynamičtější strategie může klient dosáhnout vyššího zhodnocení, ale může také dojít k velkému propadu. Vše záleží na aktuálním vývoji finančního trhu. Od penzijního připojištění se tedy liší především možnost „záporného zhodnocení“ vložených prostředků. Oproti penzijnímu připojištění je doplňkové penzijní spoření více otevřené cizincům. Podle pana Pokorného je doplňkové penzijní spoření určeno všem, kteří mají zájem o lepší zhodnocování svých prostředků. Je

to produkt, který podporuje stát nejen státními příspěvky, ale také daňovým zvýhodněním. A dotazovaný předpokládá, že zájem o tento produkt bude v budoucnu stoupat. Novinkou od tohoto roku je i možnost zřízení smlouvy o doplňkovém penzijním spoření i nezletilému, za něhož tak může učinit jako zákonný zástupce nebo osoba, kterou k tomuto úkonu zákonný zástupce zmocní. Klienti Penzijní společnosti České pojišťovny a.s. mají možnost zjistit aktuální stav účtu na klientském portálu společnosti. V případě starších lidí, kteří nemají možnost přístupu na internet, zašle penzijní společnost na vyžádání písemné vyúčtování. Klientský portál se stal u klientů velmi oblíbený, protože jim umožňuje nejen sledovat aktuální stav svého účtu, ale mají zde možnost i změnit výši pravidelného příspěvku nebo jeho frekvenci. Není tedy potřeba již ohledně takových změn chodit na pobočku a vyplňovat změnové formuláře.

Mezi hlavní distribuční články Penzijní společnosti České pojišťovny a.s. patří především pobočky České pojišťovny, dále specializované přepážky České pošty a finanční poradci, kteří spolupracují s danou penzijní společností. Klientům je také umožněno uzavřít smlouvu na webových stránkách penzijní společnosti. Klient smlouvu vyplní pomocí webových stránek a odešle tak data ke zpracování penzijní společnosti. Ta následně data zpracuje a zašle klientovi k podpisu návrh smlouvy o doplňkovém penzijním spoření. Klient si nechá svůj podpis na smlouvě úředně ověřit a zašle ho zpět do sídla penzijní společnosti, která mu následně potvrdí, že smlouva je účinná. Penzijní společnost podléhá pravidelným kontrolám povinností, které jim zákon ukládá. Jedná se například o oprávněnost vyžádání státního příspěvku. Ministerstvo financí ČR si pravidelně vybírá smlouvy ke kontrole a hodnotí činnost penzijních společností.

4.3 Doporučení

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo především, že občané nejsou dostatečně informováni o možnostech spoření na penzi. Podle pana Pokorného je informací k dispozici mnoho a to především na internetu. Z toho vyplývá, že lidé se o tyto informace více nezajímají, přesto že se jich budoucí odchod do důchodu bez výjimek týká. Nedůvěra v produkt může být z velké části zapříčiněna nejednotností vlády, což dokazuje i neúspěch druhého pilíře, který byl po několika letech fungování zrušen. Vláda by měla více přispět k pozitivnímu vnímání produktů dobrovolného spoření na penzi. Občany k dobrovolnému spoření nutit nelze, je tedy třeba zdůraznit a posílit silné stránky tohoto produktu. Jak pan

Pokorný, tak i respondenti, kteří již mají uzavřenou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření nebo smlouvu o penzijním připojištění zdůrazňovali jako hlavní výhody poskytovanou státní podporu a daňové zvýhodnění. Vláda v tomto zatraktivněji již od letošního roku udělala krok vpřed a čas ukáže, kolik klientů tato změna přivedla k tomu jej uzavřít. Další nespornou výhodou uváděli možnost příspěvků zaměstnavatele. Pokud by vláda více stimulovala zaměstnavatele k poskytování těchto příspěvků v rámci zaměstnaneckých benefitů, občany by to jistě pozitivně motivovalo k uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření. Výhodou těchto smluv je možnost nepravidelného hrazení, takže pokud se klient ocitne ve finanční tísní nebo opomene měsíční příspěvek uhradit, žádné sankce z nezaplacení měsíčního příspěvku z toho pro něj neplynou. Vláda by se tedy měla snažit o vnímání tohoto produktu jako prospěšného, nicméně z odpovědí respondentů je zřejmé, že tyto pozitiva zapadly mírně do pozadí společně s negativně propagovaný druhým pilířem a lidé ztratili důvěru i v doplňkové penzijní spoření. Penzijní společnosti, u kterých mají klienti uzavřený druhý pilíř by se měly co nejvíce snažit, aby prostředky i nadále zůstaly v penzijní společnosti a to zejména reklamními kampaněmi. Vypořádání druhého pilíře umožňuje převod naspořených prostředků do třetího pilíře a tak by se měly co nejvíce snažit, aby klienti, kteří nemají smlouvu ve třetím pilíři, si tuto smlouvu založili a následně si převedli prostředky z druhého pilíře na smlouvu o doplňkovém penzijním spoření. Je zřejmé, že toto bude snahou především finančních makléřů, kteří se budou snažit, aby prostředky z druhého pilíře klienti převáděli co nejvíce na jiné produkty společnosti, protože za každou nově uzavřenou smlouvu náleží makléři provize. Vzhledem k tomu, že je již možné uzavřít smlouvu o doplňkovém penzijním spoření aniž by klient dovršil věku 18ti let, měli by se finanční poradci a penzijní společnosti zaměřit především na mladé lidi, což by bylo možné prostřednictvím kampaní na středních školách. Ač má většina mladých lidí, podle dotazníkového šetření, stále pocit, že toto téma není vzhledem k jejich věku aktuální, je třeba zrovna jim zdůraznit, že je pro ně více než aktuální a čím dříve se začnou na budoucí situaci ve stáří připravovat, tím samozřejmě lépe pro ně. Čím více občanů se zapojí do dobrovolných schémat důchodového zabezpečení, tím méně bude potřeba realizovat další povinný pilíř.

5 Závěr

Problematika systému důchodového zabezpečení v České republice je jedním z hlavních témat již několik let. Jedním z klíčových důvodů, proč tento systém potřeboval a stále potřebuje reformu, je nedostatek finančních prostředků na budoucí důchody. Dalším podstatným důvodem je demografický vývoj. Díky nízké porodnosti, populace stárne a s každým rokem ubývá počet ekonomicky aktivních obyvatel. To je při dnešním důchodovém systému, který je založen především na metodě PAYG, trend dlouhodobě neudržitelný. Vláda se tedy rozhodla od 1.1.2013 přenést část odpovědnosti za pohodlí v důchodovém věku na samotné občany. Reforma, která po tomto datu vstoupila v platnost s sebou přinesla úplně nový druhý pilíř a inovovala stávající třetí pilíř. V nově vzniklém pilíři bylo možné vyvést 3 % ze sociálního pojištění do účastnických fondů penzijní společnosti, zbylé 2 % musel účastník ke spoření přidat ze své hrubé mzdy, v případě OSVČ ze základu pro výpočet pojistného. Lze říci, že politická nejednotnost při zavádění reformy tak trochu způsobila, že byl druhý pilíř důchodového systému neúspěšný a v letošním roce ho čeká jeho rušení. Lidé všeobecně nechtějí věřit něčemu, co je předem zatracováno.

Velkou změnou prošel i třetí pilíř. Penzijní připojištění se státním příspěvkem přešlo do tzv. transformovaných fondů a klienti, kteří do něj nestihli vstoupit do 30.11.2012 již tuto možnost nemají. Za to mají možnost zřídit si smlouvu o doplňkovém penzijním spoření, u kterého ukládají penzijní společnosti vložené prostředky klientů do účastnických fondů podle toho, jakou strategii investování si klient na smlouvě určil. Stále zásadním rozdílem mezi těmito druhy spoření zůstává, že klienti se smlouvou o penzijním připojištění mají zaručeno nezáporné zhodnocení vložených prostředků, zatímco klienti spořící v doplňkovém penzijním spoření mohou získat vyšší výnosy, ale za cenu většího rizika, že jimi vložené prostředky mohou být i znehodnoceny. Zatím je zřejmé, že se občané České republiky v tomto směru řídí známým pořekadlem: „lepší vrabec v hrsti, než holub na střeše“ a tak v transformovaných fondech spořilo ke konci roku 2014 přes 4,5 milionů klientů a v účastnických fondech pouze 229 tisíc klientů. Vzhledem k tomu, že lidé tuto možnost zabezpečení se na stáří nevidí jako pro ně atraktivní, rozhodla se vláda v tomto roce pro další změnu ohledně třetího pilíře. Od roku 2016 nás tedy v rámci důchodového systému nečeká jen zrušení druhého pilíře, ale další změny

ve stávajícím třetím pilíři, které mají občany přimět si tento produkt uzavřít. Nově je možné zřídit smlouvu nezletilým, lidé si budou moci prostředky vybrat již v 60 letech a nemusí čekat až na důchodový věk a nabízí se i možnost větších daňových úlev, jak pro účastníka, tak i pro zaměstnavatele, kteří svým zaměstnancům na smlouvu přispívají. Tento krok by měl více motivovat zaměstnavatele k tomu, aby tento produkt více nabízeli v rámci svých firemních benefitů. Jak moc tyto změny pomohou k tomu, aby se občané z finančního hlediska více připravovali na stáří, ukáže jen čas. Z výsledků praktické části práce vyplynulo, že ač se lidé o svou životní úroveň důchodovém věku obávají, mnoho z nich se nesnaží této hrozbě předcházet. Naprostá většina z nich si stěžuje na špatnou informovanost o těchto produktech, ale pokud byla následně položena otázka, zda se o změny a novinky v této oblasti sami zajímají, většina odpověděla záporně. Vláda by jistě měla přispět k větší informovanosti občanů, ale oni sami by měli projevit větší vůli o tyto informace, přeci jenom jde o kvalitní život každého z nás. Dále by vláda měla mít snahu o větší jednotnost při nadcházejících změnách, pokud propagovanému produktu nevěří oni sami, jak by řadoví občané mohli. Každý z nás je odpovědný za své chování k ostatním i k sobě samému. Je třeba si uvědomit, že stávající systém důchodového zabezpečení tak, jak je nastaven nyní, neumožňuje zaručit budoucím důchodcům dostatek finančních prostředků pro kvalitní stáří a nelze se tak spoléhat pouze na dávky vyplácené z prvního pilíře. Většina z nás si přeje důstojné dožití a na to je třeba se připravovat během celého života a hlavně v době, kdy je člověk ekonomicky aktivní. Produkty, které toto pomohou lidem zajistit, na českém trhu jsou a snad i tato práce přispěje k větší informovanosti ohledně nich.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

1. ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné systémy sociálního zabezpečení*, 1 vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. 352 s. ISBN 978-80-247-3724-9
2. BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reformy)*, I. díl. Praha: ČNB, 2000. 62 s.
3. DISNEY, Richard, JOHNSON, Paul. *Pension systems and retirement incomes across OECD countries*. Northampton, MA: E. Elgar Pub., 2001. 366 p. ISBN 1-84064-5636
4. DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2005, 178 s. ISBN 80-86119-92-0
5. GREGOROVÁ, Zdeňka. *Důchodové systémy*, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 212 s. ISBN 80-210-2003-2
6. JANDA, Josef. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. 197 s. ISBN 978-80-247-4400-1.
7. KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*, 5. aktualit. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2007. 544 s. ISBN 978-80-7357-585-4
8. LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*, 1. vyd. Praha: Karolinum, 2014. 100 s. ISBN 978-80-246-2612-3
9. MUSÍLEK, Petr. *Trh cenných papírů*, 1. vyd. Praha, Ekopress, 2002. 460 s. ISBN 80-86119-55-6
10. PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k 1.1.2011*. 12. aktualit. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011 128 s. ISBN 978-80-247-3616-7.
11. RÁKOSNÍK, Jakub, TOMEŠ, Igor. *Sociální stát v Československu*, 1. vyd. Auditorium, 2013. 416 s. ISBN 978-80-8728-430-8
12. RADVAN, Michal. *Právo kapitálového trhu*, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 61 s. ISBN ISBN 978-80-210-5277-2
13. RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*, 1. vyd. Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4

14. RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v ČR 2013*. 1 vyd. ANAG, 2013. 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5
15. SPĚVÁČEK, Vojtěch a kol, *Transformace české ekonomiky: politické, ekonomické a sociální aspekty*, 1. vyd. Praha: Linde, 2002. 525 s. ISBN 978-80-86131-32-0
16. TRÖSTER, Petr, *Právo sociálního zabezpečení*, 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 290 s. ISBN 978-80-7400-473-5

Právní předpisy

1. Česká republika. Zákon 42/1994 Sb, o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením.
2. Česká republika. Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém penzijním spoření.
3. Česká republika. Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.
4. Česká republika. Zákon č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodovém spoření.
5. Česká republika. Zákon č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového spoření.

Internetové zdroje

1. Aktuálně.cz. Věk odchodu do důchodu tabulka. [cit. online 2016-01-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.aktualne.cz/wiki/finance/vek-odchodu-do-duchodu-tabulka/r~i:wiki:1878/>>
2. Czso.cz. *Průměrný věk pracujících se za dvacet let zvýšil o téměř čtyři roky*. [cit. online 2015-12-22]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/documents/10180/20568813/czam020315analyza.pdf/3f1a8c0a-b94d-4a8e-8fd0-5cdb2fb5db87?version=1.0>
3. Ekonomika.idnes.cz. *Předloha předpokládá, že od začátku roku nebude možné ve fondech druhého pilíře spořit*. [cit. online 2016-01-05]. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/predloha-predpoklada-ze-od-zacatku-roku-nebude-mozne-ve-fondech-druheho-pilire-sporit-g4c-/ekonomika.aspx?c=A151023_144243_ekonomika_tumo>
4. Finance.cz. *Příspěvkově a dávkově definované důchodové systémy*. [cit. online 2015-09-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/prispevkove-a-davkove-definovane-duchodove-systemy/>>
5. Finance.cz. *Důchodový systém v Německu*. [cit. online 2015-09-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/329285-duchodovy-system-v-nemecku/>>

6. Finance.cz. *Důchodový systém ve Francii*. [cit. online 2015-09-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/329451-duchodovy-system-ve-francii/>>
7. Finance.cz. *Pokud nezvolíte správnou penzi o peníze přijdete*. [cit. online 2016-01-07]. Dostupné z WWW: <http://finance.idnes.cz/pokud-nezvolite-spravnu-penzi-o-penize-prijdete-fvq-/poj.aspx?c=A061003_110124_fi_osobni_vra/>
8. Finance.cz. *Dávky doplňkového penzijního spoření*. [cit. online 2016-01-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-davky/penzijni-pripojisteni/abeceda-penzijnihopripojisteni/davky-doplnekove-penzijni-sporeni/>>
9. Finance.idnes.cz, *Důchody u nás a ve světě*. [cit. online 2016-03-01] <http://finance.idnes.cz/duchody-u-nas-a-ve-svete-0vu-/penze.aspx?c=A130614_120317_penze_zuk>
10. Investujeme.cz. *Důchodové podmínky v Německu*. [cit. online 2015-09-23] Dostupné z WWW: <<http://www.investujeme.cz/duchodove-podminky-v-nemecku/>>
11. Investujeme.cz. *Informovanost o penzijní reformě neroste 76 česků se stále obává, že přijde o úspory*. [cit. online 2016-02-19] <<http://www.investujeme.cz/informovanost-o-penzijni-reforme-neroste-76-cechu-se-stale-obava-ze-prijde-o-sve-uspory/>>
12. Měšec.cz. *Deficit důchodového účtu dosáhl 43.4 miliardy*. [cit. online 2015-12-30] Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/aktuality/deficit-duchodoveho-uctu-dosahl-43-4-miliardy/>>
13. Ministerstvo financí České republiky. *Aktuální působící penzijní společnosti v ČR - rok 2015*. [cit. online 2016-01-02] Dostupné z WWW: <<http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/penzijni-sluzby-a-systemy/penzijni-pripojisteni-doplnekove-sporeni/penzijni-spolecnosti/2015/aktualne-pusobici-penzijni-spolecnosti-v-20344>>
14. Ministerstvo financí České republiky. *II. pilíř – důchodové spoření*. [cit. online 2016-01-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/penzijni-sluzby-asystemy/ii-pilir-duchodove-sporeni>>
15. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Odbor 22. MPSV.CZ: *Příprava na stárnutí*. Poslední aktualizace 1. 8. 2008. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/2856>>
16. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Český důchodový systém* [cit. online 2015-12-28]. Dostupné z WWW: <<http://mpsv.cz/files/clanky/11969/Analyza.pdf>>

17. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Vývoj *sociálních výdajů MPSV v roce 2014* [cit. online 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/20863/TZ_160415a.pdf>
18. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Důvody reformy. [cit. online 2016-03-01]. Dostupné z WWW: <http://mpsv.cz/files/clanky/10407/22022011_p1.pdf>
19. Peníze.cz. *Novinky ve třetím pilíři spoření na penzi bude víc sexy* [cit. online 2016-01-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/doplnekove-penzijni-sporeni/305793-novinky-ve-tretim-piliri-sporeni-na-penzi-bude-vic-sexy>>
20. Peníze.cz. *Výsledky fondů s novým penzijnem jste loni mohli vydělat i přes dvanáct procent.* [cit. online 2016-01-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/doplnekove-penzijni-sporeni/296763-vysledky-fondu-s-novym-penzijkem-jste-loni-mohli-vydelat-i-pres-dvanact-procent>>
21. Penzijní společnost České pojišťovny, a.s. *O produktu.* [cit. online 2016-01-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.pfcp.cz/penzijni-pripojisteni/o-produktu.html>>
22. Penzijní společnost České pojišťovny, a.s. *Profil společnosti* [cit. online 2016-02-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.pfcp.cz/o-nas/penzijni-spolecnost-ceske-pojistovny/profil-spolecnosti.html>>
23. Penzijní společnost České pojišťovny, a.s. *Předdůchody.* [cit. online 2016-01-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.pfcp.cz/doplnekove-penzijni-sporeni/predduchody.html>>
24. Penzijní společnost České pojišťovny, a.s. *Otázky a odpovědi k předdůchodům.* [cit. online 2016-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.pfcp.cz/doplnekove-penzijni-sporeni/predduchody/otazky-a-odpovedi-k-predduchodum.html>>
25. Penzijní společnost České pojišťovny, a.s. *Schéma fungování penzijního systému od 1.1.2013.* [cit. online 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.pfcp.cz/vse-o-penzich/klient/schema-fungovani-penzijniho-systemu.htm>>
26. Vejvodová, Alžběta. *Nové penze?: Škoda, že Češi neopisovali od Švédů.* In: *Česká televize: ČT 24-Ekonomika*. 21. 12. 2012 [cit. online 2015-03-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/207577-nove-penze-skoda-ze-cesineopisovali-od-svedu/>>
27. Vláda.cz. *Proč jsou změny důchodového systému nevyhnutelné?* [cit. online 2015-12-22]. Dostupné z WWW: <<http://icv.vlada.cz/cz/duchodova-reforma/nejcastejsi-dotazy/#x105666>>
28. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. *Změny důchodových systémů ve vybraných zemích světa: projekt Monitoring změn v zahraničních důchodových*

- systemech*. Verze PDF 1.6 (Acrobat 7.x). Prosinec 2014. 27 s. (PDF) [cit. online 2015-09-15]. Dostupné z WWW:
<http://www.vupsv.cz/sites/File/prispevky/duchod_reformy-2014-12.pdf>
29. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. *Změny důchodových systémů ve vybraných zemích světa: projekt Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech*. Verze PDF 1.6 (Acrobat 7.x). Prosinec 2013. 45 s. (PDF) [cit. online 2015-09-24]. Dostupné z WWW:
<http://www.vupsv.cz/sites/File/prispevky/duchodove_reformy-2013-12.pdf>
30. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. *Změny důchodových systémů ve vybraných zemích světa: projekt Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech*. Verze PDF 1.6 (Acrobat 7.x). Prosinec 2014. 27 s. (PDF) [cit. online 2015-03-10]. Dostupné z WWW:
<http://www.vupsv.cz/sites/File/prispevky/duchod_reformy-2014-12.pdf>
31. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. *Změny důchodových systémů ve vybraných zemích světa: projekt Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech*. Verze PDF 1.6 (Acrobat 7.x). Prosinec 2013. 45 s. (PDF) [cit. online 2015-03-12]. Dostupné z WWW:
<http://www.vupsv.cz/sites/File/prispevky/duchodove_reformy-2013-12.pdf>
32. Zpravy.alfa9.cz. *Definitivní konec druhého důchodového pilíře a změny ve třetím pilíři*. [cit. online 2015-12-30] Dostupné z WWW:
<<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=40097>>
33. Zpravy.e15.cz. *Druhý pilíř končí, byl jen pro bohaté, hodnotí Bělobrádek*. [cit. online 2016-02-12]. Dostupné z WWW:
<<http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/druhy-pilir-konci-byl-jen-pro-bohate-hodnoti-belobradek-1207281>>

Seznam grafů

Graf 1: Průměrný věk pracujících v ČR v letech 1993 - 2013	29
Graf 2: Podíl věkových skupin na celkové populaci od roku 2008	30
Graf 3: Vývoj výdajů na dávky důchodového pojištění (v mil. Kč).....	37

Seznam tabulek

Tabulka 1: Důchody před a po „malé“ důchodové reformě	31
Tabulka 2: Deficit důchodového účtu.....	36
Tabulka 3: Přehled státních příspěvků v rámci penzijního připojištění platný do 31.12.2012	44
Tabulka 4: Přehled státních příspěvků v rámci penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření platný od 1.1.2013	44
Tabulka 5: Připravenost respondentů na zabezpečení v důchodovém věku dle pohlaví.....	56
Tabulka 6: Postoj k zajištění na stáří s ohledem na vzdělání.....	57
Tabulka 7: Generační přístup na stávající systém důchodového zabezpečení	58
Tabulka 8: Názory na důchodovou reformu s ohledem na aktuální vzdělání	59
Tabulka 9: Vliv výše příjmů na názor na stávající důchodový systém v ČR	60
Tabulka 10: Postoj zaměstnanců a OSVČ k vývoji důchodového systému v ČR.....	61
Tabulka 11: Získávání informací o možnostech zajištění se na stáří s ohledem na věk.....	62
Tabulka 12: Vliv příjmů na využití produktů zajišťující spoření na stáří.....	63
Tabulka 13: Generační přístup ke zvolení strategie spoření.....	64
Tabulka 14: Vliv dosaženého vzdělání na využití produktů spoření na stáří	65

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma důchodového systému v ČR k 31.12.2015.....	33

Seznam příloh

Příloha 1: Důchodový věk pro ročníky narození 1950 - 2008	82
Příloha 3: Kompletní výsledky dotazníkového šetření	84
Příloha 4: Přepis řízeného rozhovoru	87
Příloha 5: Žádost o výplatu ze smlouvy o důchodovém spoření.....	91

Příloha 1: Důchodový věk pro ročníky narození 1950 - 2008

Rok narození	Muž	Žena bez dětí	Žena 1 dítě	Žena 2 děti
1950	62+6	61	59+8	58+4
1951	62+8	61+4	60	58+8
1952	62+10	61+8	60+4	59
1953	63	62	60+8	59+4
1954	63+2	62+4	61	59+8
1955	63+4	62+8	61+4	60
1956	63+6	63+2	61+8	60+4
1957	63+8	63+8	62+2	60+8
1958	63+10	63+10	62+8	61+2
1959	64	64	63+2	61+8
1960	64+2	64+2	63+8	62+2
1961	64+4	64+4	64+2	62+8
1962	64+6	64+6	64+6	63+2
1963	64+8	64+8	64+8	63+8
1964	64+10	64+10	64+10	64+2
1965	65	65	65	64+8
1966	65+2	65+2	65+2	65+2
1967	65+4	65+4	65+4	65+4
1968	65+6	65+6	65+6	65+6
1969	65+8	65+8	65+8	65+8
1970	65+10	65+10	65+10	65+10
1971	66	66	66	66
1972	66+2	66+2	66+2	66+2
1973	66+4	66+4	66+4	66+4
1974	66+6	66+6	66+6	66+6
1975	66+8	66+8	66+8	66+8
1976	66+10	66+10	66+10	66+10
1977	67	67	67	67
1978	67+2	67+2	67+2	67+2
1979	67+4	67+4	67+4	67+4
1980	67+6	67+6	67+6	67+6

1981	67+8	67+8	67+8	67+8
1982	67+10	67+10	67+10	67+10
1983	68	68	68	68
1984	68+2	68+2	68+2	68+2
1985	68+4	68+4	68+4	68+4
1986	68+6	68+6	68+6	68+6
1987	68+8	68+8	68+8	68+8
1988	68+10	68+10	68+10	68+10
1989	69	69	69	69
1990	69+2	69+2	69+2	69+2
1991	69+4	69+4	69+4	69+4
1992	69+6	69+6	69+6	69+6
1993	69+8	69+8	69+8	69+8
1994	69+10	69+10	69+10	69+10
1995	70	70	70	70
1996	70+2	70+2	70+2	70+2
1997	70+4	70+4	70+4	70+4
1998	70+6	70+6	70+6	70+6
1999	70+8	70+8	70+8	70+8
2000	70+10	70+10	70+10	70+10
2001	71	71	71	71
2002	71+2	71+2	71+2	71+2
2003	71+4	71+4	71+4	71+4
2004	71+6	71+6	71+6	71+6
2005	71+8	71+8	71+8	71+8
2006	71+10	71+10	71+10	71+10
2007	72	72	72	72
2008	72+2	72+2	72+2	72+2

Zdroj: Aktuálně.cz, [cit. online 2016-01-23], 2015

Příloha 2: Kompletní výsledky dotazníkového šetření

1) Pohlaví	Žena 91	muž 102		
2) Věková kategorie	18-25 54	26-35 79	36-45 30	46 let a více 30
3) Nejvyšší dosažené vzdělání	základní 28	Vyučen 44	Středoškolské 72	Vysokoškolské 49
4) Průměrný čistý měsíční příjem v Kč	5 000 – 15 000 50	16 000 – 20 000 58	21 000 – 26 000 48	27 000 a výše 37
5) Aktuální zaměstnání	Student 25	Zaměstnanec 122	OSVČ 23	Nezaměstnaný 23
6) Máte obavy z poklesu životní úrovně v důchodovém věku?	ANO 105 (54 %)	Spíše ANO 71 (37 %)	NE 2 (1 %)	Spíše NE 15 (8 %)
7) Spoléháte na to, že se o Vás stát v důchodovém věku postará?	ANO 56 (29 %)	NE 137 (71 %)		
8) Přemýšlíte o finančním zajištění na stáří?	ANO 114 (59 %)	VŮBEC NE 16 (8 %)	NYNÍ NE 63 (33%)	
9) Je pro Vás stanovený důchodový věk akceptovatelný?	ANO 68 (35 %)	NE 81 (42 %)	NEVÍM 44 (23 %)	
10) Považujete za správné, že se důchodový věk neustále zvyšuje?	ANO 44 (23 %)	NE 86 (45 %)	NEVÍM 63 (32 %)	
11) Máte dostatek informací o doplňkových penzijních schématech?	ANO 39 (20 %)	SPÍŠE ANO 66 (34 %)	NE 54 (28 %)	SPÍŠE NE 34 (18 %)
12) Využíváte nějaké formy spoření na stáří?	ANO 110 (57 %)	NE 83 (43 %)		
Pokud odpověď na otázku č. 12 byla NE 13) Proč nemáte uzavřený produkt spoření na stáří?	Nedůvěra v nabízené produkty 31 (37 %)	Nedostatek financí 20 (24 %)	Nevím 32 (39 %)	

Pokud odpověď na otázku č. 12 byla NE 14) Uvažujete o uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření?	ANO 27 (33 %)	NE 32 (39 %)	ZATÍM NE 24 (28 %)	
Pokud odpověď na otázku č. 12 byla ANO 15) Jaké spoření využíváte?	Penzijní připojištění 66 (60 %)	Doplňkové penzijní spoření 37 (34 %)	Důchodové spoření 5 (5 %)	Spořím ve II. i III. pilíři 2 (1 %)
Pokud odpověď na otázku č. 15 byla Doplňkové penzijní spoření 16) Jaký jste zvolil účastnický fond?	Konzervativní 23 (62 %)	Vyvážený 9 (25 %)	Dynamický 1 (3%)	Jiný 4 (10 %)
Pokud odpověď na otázku č. 12 byla ANO 17) Přispívá Vám na smlouvu zaměstnavatel?	ANO 79 (72 %)	NE 31 (28 %)		
18) Myslíte, že je třeba podniknout v důchodovém systému další reformní kroky?	ANO 160 (83 %)	NE 18 (9 %)	NEVÍM 15 (8 %)	
19) Jste účastníkem II. pilíře důchodového systému, tzv. důchodového spoření?	ANO 7 (4 %)	NE 186 (96 %)		
20) Zdá se Vám důchodový systém v ČR dostatečně solidární?	ANO 145 (75 %)	NE 28 (15 %)	NEVÍM 20 (10 %)	
21) Kde jste získali nejvíce informací o možnostech penzijního spoření?	Pojišťovací poradce 85 (44 %)	Známý 35 (18 %)	Media 21 (11 %)	Zaměstnavatel 52 (27 %)
22) Víte, co znamená tzv. předdůchod?	ANO 48 (25 %)	NE 145 (75 %)		
Pokud odpověď na otázku č. 22 byla ANO 23) Uvažovali byste v budoucnu o jeho využití?	ANO 11 (23 %)	NE 17 (35 %)	NEVÍM 30 (42 %)	
24) Jakou změnu vítáte od nového roku v Doplňkovém penzijním spoření nejvíce?	Posun věkové hranice pro nárok na dávku 52 (27 %)	Možnost větší daňové úlevy 50 (26 %)	Zřízení smlouvy nezletilým 22 (11 %)	Nevím o jaké změny se jedná 69 (36 %)

25) Zajímá Vás důchodová reforma v ČR?	ANO 62 (32 %)	NE 131 (161 %)		
26) Co vidíte jako největší pozitivum na smlouvách o doplňkovém penzijním spoření?	Státní příspěvek 81 (42 %)	Daňové zvýhodnění 37 (19 %)	Příspěvek zaměstnavatele 59 (31 %)	Žádný 16 (8 %)
27) Jste ochotný/á převzít na sebe větší odpovědnost za blahobyt ve stáří?	ANO – je to nevyhnutelné 75 (39 %)	ANO – je to tak správné 38 (20 %)	NE – stát by se občané měl postarat 62 (32 %)	NE – nemám na to finance 18 (9 %)

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 3: Přepis řízeného rozhovoru

- 1) Máte obavy z poklesu životní úrovně v důchodovém věku?
„Upřímně ano, i když se snažím poklesu předcházet, obávám se, že přesto přijde.“
- 2) Jak dlouho působíte v tomto oboru?
„Již více než 11 let.“
- 3) Za tu dobu prošel systém spoření velkými změnami?
„Ano, například tím, že penzijní připojištění reagovalo na vstup České republiky do Evropské unie a umožnilo vstup do produktu i občanům ostatních států Evropské unie.“
- 4) Jaké byly podle Vás příčiny reformy 2013?
„Hlavní příčinou byl ekonomický dopad. Stát se rozhodl, že nebude vynakládat tolik prostředků na důchody I. pilíře. S ohledem na demografický vývoj neviděl možnost, jak udržet současný stav pro všechny budou důchodce.“
- 5) Je podle Vás veřejnost dobře informovaná o způsobech spoření a zabezpečení se na stáří?
„Domnívám se, že tady funguje běžný fenomén. Kdo chce, má velké možnosti, jak se dozvědět potřebné. Většina běžných občanů má obecné povědomí, a to nejčastěji na základě informací z tisku.“
- 6) S reformou vznikly účastnické fondy, ale také II. pilíř, který je v tomto roce rušen. V čem vidíte hlavní neúspěchy tohoto pilíře?
„Velký neúspěch vidím v propagaci II. pilíře. Politická nejednotnost způsobila, že se v tisku tento pilíř stále diskutoval a výsledek byl vesměs negativní. Tento názor převládá a občané logicky ztratili důvěru v něco, co je předem označováno „ke zrušení“.“
- 7) Jaké možnosti může účastník II. pilíře zvolit pro výplatu svých prostředků?
„V zákoně je možná výplata běžnými prostředky přímo klientům. Existuje i možnost doplacení daně ve prospěch I. pilíře důchodového systému, ale ten je ponechán zcela na odpovědnosti samotného klienta.“
- 8) Co bude s prostředky klientů, kteří do zákonem stanoveného termínu neoznámí své penzijní společnosti způsob výplaty svých úspor?
„Prostředky těchto klientů vyplatíme ve prospěch finančního úřadu, který je následně klientům vyplatí na základě jejich žádosti.“

9) Ke konci roku 2014 si u penzijních společností spořilo 4 869 837 lidí, z toho v transformovaných fondech 4 557 812 a pouze 228 812 v účastnickém. Co z toho vyvozujete?

„Ten poměr vyjadřuje jen aktuální stav. Občané využili možnosti založit si spoření ještě za výhodnějších podmínek na konci roku 2012. Nakonec stejně dojde k obrácenému poměru.“

10) Doplnkové penzijní spoření s sebou přineslo i možnost čerpat tzv. Předdůchod. Mají o tuto možnost výplaty klienti zájem? V čem spočívá jeho hlavní výhoda?

„Předdůchod se stává postupně preferovanou variantou před předčasným důchodem. Jestliže klient není zaměstnán, stát za něj platí po dobu výplaty předdůchodu zdravotní pojištění. Pokud je zaměstnán, může se rozhodnout, že chce započítat do výpočtu důchodu I. pilíře příjmy z pracovní činnosti.“

11) Tato varianta výběru je možná pouze ze smluv o doplňkovém penzijním spoření. Ale co když má ale klient o tuto možnost zájem a spoří si stále v transformovaném fondu?

„I v takovém případě má možnost předdůchod čerpat, jen musí svou smlouvu převést do účastnických fondů. Je to poměrně jednoduchý krok nezatížený žádným poplatkem. Je ale jistě dobré, uvěřit si nejprve, zda již splňuje klient nárok na čerpání předdůchodu, protože jakmile je smlouva převedena do účastnického fondu, nelze již převést zpět do transformovaného fondu.“

12) Jaké další možnosti výplaty mají klienti možnost z DPS zvolit?

„Mají zde klasické možnosti výplaty všech prostředků najednou nebo postupně pomocí renty.“

13) Jak v praxi funguje, pokud si klient podá žádost o ukončení své smlouvy penzijní společnosti?

„Obecně platí, že si musí písemně požádat a svou žádost doručit dané společnosti. Ta jeho žádost posoudí, potvrdí datum zániku a prostředky ze smlouvy vyplatí. Veškeré termíny jsou dány zákonem, popř. podmínkami sjednanými spolu se smlouvou. Každý klient tedy může předem vědět, kdy budou prostředky vyplaceny.“

14) Jaké jsou podle Vás hlavní výhody a nevýhody spoření si v doplňkovém penzijním spoření?

„Výhody a nevýhody lze spojit do jednoho bodu, a tím jsou investice. Klient po poradě s obchodníkem se rozhoduje, do jakých fondů své prostředky zainvestuje. Ty dynamičtější mohou obstarat pro klienta vyšší zhodnocení, ale také propad podle vývoje finančního trhu.“

- 15) V čem se liší doplňkové penzijní spoření od penzijního připojištění?
„DPS je více otevřené pro cizince. Další rozdíly jsem zmínil v předchozích odpovědích, např. zhodnocování. V penzijním připojištění je zaručován výnos min nulový, tzn., že nemůže být záporný.“
- 16) Pro koho je podle Vás doplňkové penzijní spoření určeno?
„DPS je určeno pro všechny, co mají zájem o lepší zhodnocování svých prostředků.“
- 17) Předpokládáte, že v budoucnu bude zájem o tyto investice stoupat?
„Ano, jsem o tom přesvědčen.“
- 18) Klienti si na své smlouvě volí investiční strategii. Mají možnost v průběhu spoření tuto strategii změnit?
„Ano, klienti mohou jednou ročně změnit strategii spoření na smlouvě zdarma. Další změny jsou zpoplatněny.“
- 19) Proč by si podle Vás měli občané spoření založit?
„Už jen proto, že jejich spoření podporuje stát nejen státními příspěvky, ale také možným daňovým odpočtem.“
- 20) Novinkou letošního roku je tzv. spoření pro nezletilé, jak toto spoření funguje a kdo ho může za nezletilého uzavřít?
„Spoření funguje zcela ve shodě se stávajícím produktem. Za nezletilého může smlouvu uzavřít jeho zákonný zástupce nebo osoba, kterou zákonný zástupce k tomu zmocní.“
- 21) Nově je také posunuta věková hranice pro výběr prostředků včetně státní podpory již na 60 let věku, je to podle Vás krok správným směrem?
„Z otázky cítím váhání, ale domnívám se, že ano, jedná se o krok správným směrem.“
- 22) Jaké možnosti má klient, pokud chce u Vaší penzijní společnosti sjednat smlouvu o doplňkovém penzijním spoření?
„Omlouvám se zřejmě úplně nerozumím otázce.“
- 23) Omlouvám se, myslím tím, jaké distribuční kanály penzijní společnost využívá?
„Smlouvu o doplňkovém penzijním spoření s Penzijní společností České pojišťovny a.s. může zájemce uzavřít na pobočkách České pojišťovny, specializovaných přepážkách České pošty, finančních poradců, kteří spolupracují s naší společností nebo mohou využít webových stránek www.pfcp.cz.“

- 24) Klienti mohou uzavřít smlouvu již na webu? Není potřeba podpisu klienta?
„Jistě. Klient má možnost vyplnit smlouvu o doplňkovém penzijním spoření na našich webových stránkách. Penzijní společnost zpracuje zadaná data a klientovi odešle návrh smlouvy, který je třeba si zkontrolovat a následně podepsat. Podpis klienta musí být úředně ověřený. A tento formulář poté zaslat zpět penzijní zpět na adresu Penzijní společnosti České pojišťovny, a.s.“
- 25) Jak se Vaši klienti mohou dozvědět aktuální stav svého účtu?
„To je velice jednoduché. Stačí když využijí přístupu z www.klientskyportal.cz.“
- 26) Mají klienti i jinou možnost? Přeci jen jsou někteří klienti starší a často nemají přístup na internet.
„Klienti, kteří nechtějí nebo nemají možnost využívat portálové aplikace, k nám mohou zaslat písemnou žádost o zaslání aktuálního výpisu jejich konta. Tento výpis je klientovi následně zaslán na jeho korespondenční adresu“
- 27) Mají podle Vás klienti představu, do čeho penzijní společnosti investují prostředky?
„Představu mají, ale jak je reálná si netroufám hodnotit.“
- 28) Jak funguje spolupráce penzijní společnosti s dozorčími orgány?
„Zákony ukládají penzijním společnostem povinnosti, které stát kontroluje, např. oprávněnost vyžádání státního příspěvku. Ministerstvo financí si takové smlouvy pravidelně vybírá a hodnotí činnosti penzijních společností.“

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 4: Žádost o výplatu ze smlouvy o důchodovém spoření

PENZIJNÍ SPOLEČNOST ČESKÉ POJIŠŤOVNY		ŽÁDOST O VÝPLATU ze smlouvy o důchodovém spoření (II. pilíř)		Vytvářeno pouze pro potřebu PSČP		
Klient	Příjmení:			Titul:		
	Jméno:			Číslo smlouvy:		
	Rodné číslo:	Datum narození:	-	-	Měly-li některá data plátcova vyplněna nesprávně v kontextu ÚAMK/ÚKÚL	
	KONTAKTNÍ ÚDAJE: (Jedinec vždy jedno aktualizovaný na všech smlouvách existujících v PSČP)					
	Ulice:			Č.p.:	Č. or.:	
	PSČ:	Město:			Kód země:	(Nevyplňujte se automaticky použijte kód CZ)
	Mobilní telefon:	+ 4 2 0	Druhý telefon:	+ 4 2 0		
	E-mail:					
	Uveďte prosím aktuální mobilní telefon a e-mail, prostřednictvím kterých můžete být kontaktní v případě nesvornosti v Žádosti. Na uvedené kontakty zároveň obdržíte informaci o vystavení vyúčtování, případní výpisu ze smlouvy.					
	Výplata	ZPŮSOB VÝPLATY: (váše označí klikem. Vyberte jen jedno)				
☐ Věrad na vlastní smlouvu u PSČP Nemáte-li uzavřenu smlouvu u PSČP, můžete ji sjednat on-line na www.pfcp.cz. Více na stránkách České pojišťovny, Generali, České pošty nebo u svého finančního poradce.						
☐ Převodem na účet v ČR:		Pročísle:	Číslo účtu:	Kód banky:	Právou i pro přívěsání psčp/PS nebo finančního produktu.	
		Variabilní symbol:	Specifický symbol:			
☐ Poštovní poukážkou na adresu v ČR:		Ulice:	Č.p.:	Č. or.:		
		Město:	PSČ:	Kód země:	C Z E	
☐ Převodem na účet v zahraničí:		Název banky:				
		Adresa banky:				
		BAN:				
		BC/SWIFT:				
Navýšení	ZMĚNA MĚSÍČNÍHO PŘÍSPĚVKU: (Změna je platná od 1. 10. 2016. Platí-li termínová dozvola do účtu PSČP po 1. listopadu 2016, bude změna účtována postupně měsíčně dle rozvrhu)					
	Měním měsíční příspěvek na své smlouvě o penzijním příspěvkovém nebo doplňkovém penzijním spoření u Penzijní společnosti České pojišťovny, a.s. Nový měsíční příspěvek: ____ Kč (Měsíční částka měsíčně, záporná výše bude záporná. Minimální příspěvek: Měsíční příspěvek pro zřízení vlastní podpory je 200 Kč.)					
Podpis	ZPŮSTŘEDKOVATEL					
	JMÉNO		PŘIJMENÍ			
	+ 4 2 0 TELEFON		EMAIL			
	Česká pojišťovna:	AG	Č	K		
	Generál:	9 9 9 9 9 9 /	AG	Č		
	Česká pošta:	REGION /	Č	ZAM		
		PSČ				
	Ostatní:	SKUP	/ ČÍSLO			
	Klíče: svůj podpis potvrzují, že všechny výše uvedené údaje jsou úplné a pravdivé a zavazují se bez zbytečného odkladu nahradit PSČP jejich závazek. Neúčinnost součástí formuláře je prohlášením klienta, které je účinné na celém území.					
	Datum podpisu:	____ . ____ . 2 0 1 6				
Vytvářeno pouze pro potřebu České pojišťovny		Podpis klienta				
Mělo pro účel ověřit podpisu na proší, obecním úřadě, příjmadě u notáře. Při převodu na vlastní smlouvu u PSČP nebo do produktů Generali CEE Holdings se účelově ověřit podpisu nevyžaduje.						
Penzijní společnost České pojišťovny, a. s., se sídlem Na Pankráči 1720/173, 140 21 Praha 4, IČ 4858692, tel: 261 149 111, internet: www.pfcp.cz , e-mail: pfcp@pfcp.cz						

Zdroj: Pfcp.cz, [cit. online 2016-01-05], 2016

SOUHLAS SE ZPRACOVÁNÍM OSOBNÍCH ÚDAJŮ

Klient podpisem této Smlouvy vyjadřuje souhlas s tím, aby Peruzijní společnost České pojišťovny, a. s. (PSCP), – dále také „správce“ – shromažďoval a zpracovával osobní údaje týkající se jeho osoby obsažené v této Smlouvě, jakož i další údaje, které Klient správcí sdělí, a to pro účely vedení této Smlouvy a výrobní náročnosti s touto Smlouvou souvisejících (dále jen „Údaje“). Souhlasí s tím, že Údaje budou zpracovány přímo správcem a dále jin pověřenými zpracovateli. Souhlasí se zpracováním Údajů správcem za účelem nabízení obchodu a služeb a pro další marketingové účely a rovněž se zasíláním obchodních a marketingových sdělení elektronickými prostředky (bulletin, SMS, e-mail aj.).

Dále souhlasí s předáváním Údajů subjektům mezinárodního koncernu Generali pro nabízení obchodu a služeb a další marketingové účely těchto osob a souhlasí se zasíláním jejich obchodních a marketingových sdělení, a to i elektronickými prostředky. Takéž udílí souhlas k poskytnutí Údajů a údajů ze svého majetkového účtu (např. nastavení služeb a poplatků, výše sjednaného příspěvku, nastavení produktů,

příběh transakcí a vývoj zhednocení investice včetně výše investovaných peněžních prostředků) subjektům mezinárodního koncernu Generali a spolupracujícím obchodním partnerům, jejichž seznam je uveden na webových stránkách PSCP, a zprostředkovatelů této Smlouvy, a to z důvodu kompatibility práce klienta v rámci holdingu Generali. Všechny tyto údaje mohou být předávány i elektronickými prostředky.

Uvedené souhlasy udílí klient na dobu platnosti Smlouvy a dále na dobu nutnou k zaplacení práva a povinností plynoucích ze závazkového právního vztahu a na dobu vyplývající z obecně závazných právních předpisů. Dále tímto prohlašuje, že byl řádně informován o zpracování osobních údajů, že poskytování osobních údajů, iia nliž se o tomto souhlas vztahuje, je dobrovolné a že je seznámen s oznamími právy, která jsou stanovená v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v plném znění. Souhlas udílí klient dobrovolně a je si vědom, že jej může kdykoliv odvolat formou oznámení doručeného správcí.

PROHLÁŠENÍ KLIENTA

Jsem si vědom(a) své povinnosti průběžně informovat Peruzijní společnost České pojišťovny, a. s. (dále jen „PSCP“) o změnách identifikačních údajů ve smyslu zákona č. 253/2008 Sb. a tyto změny PSCP včas nahlásím. Prohlašuji, že Česká republika nepřijímá vůči mě osobě mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí (zákon č. 68/2006 Sb.) a že prostředky, ze kterých budou hrazeny příspěvky či jiné vklady na mou smlouvu, nepocházejí z trestné činnosti. Naspověné prostředky nepoužiji na financování terorismu ve smyslu zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (zákon č. 253/2008 Sb.). Prohlašuji, že nejsem politicky exponovanou osobou ve smyslu zákona č. 253/2008 Sb.

Minimální výše měsíčního příspěvku klienta, který lze tímto dodatkem sjednat, je 2 000 Kč. Je-li v konci novy měsíční příspěvek sjednaný příspěvek vyšší, sjednává se, že je sjednaný příspěvek ve výši 2 000 Kč. Minimální výše měsíčního příspěvku,

který lze tímto dodatkem sjednat, je 100 Kč. Platby prostřednictvím SIPO budou automaticky upraveny dle nově sjednaného příspěvku.

Budu na vědomí, že pokud žádám o výplatu jiným způsobem než převodem na účet v ČR, bude výplata zpožděnější dle aktuálního Sazebníku, který je k dispozici na www.pitp.cz.

Závazně jsem si vědom(a), že minimální výnosy nejsou zárukou výnosů budoucích. Dále budu na vědomí, že pokud řádně vyplním žádost nebudu do sídla Peruzijní společnosti (PSCP) doručena do 30.9.2016 nebo se vyplacené prostředky vrátí zpět na účet PSCP, budou následně vyplaceny ve prospěch účtu správce pojistného (příslušný finanční úřad). PSCP nenesu odpovědnost za komplikace způsobené pozdním doručením žádosti nebo uvedením chybného výplacního končaku. Průběžně budu vyplaceny od 15.10.2016 do 31.12.2016. Závazně vyúčtování, případně výpis ze smlouvy o důchodovém spoření bude připraven na www.klientskiportal.cz.

INFORMACE PRO VYPLNĚNÍ FORMULÁŘE

Jelikož je formulář smlouvy zpracováván elektronicky, je nutné jej vyplňovat pečlivě a dodržovat následující pokyny:

- pro vyplňování používejte kulčkové pero píšíci nejlépe černě, výjimečně modře (jiné barvy nejsou povoleny);
- údaje vyplňujte jen do označených polítek, každý znak (číslo, písmeno, čárka a tečka) do samostatného políčka;
- údaje vyplňujte pečlivě a nepřekračujte okraje polítek;
- kódy země uvádějte dle následujícího vzoru: Slovenská republika SVK, Spolková republika Německo DEU, Polská republika POL, Rakouská republika AUT atd.;
- pro vyplňování používejte velká tiskací písmena a čísla dle vzoru;
- zaškrtnutí pole vyplňujte číselným klíčkem a nepřekračujte do jiných polí.

Vzor písma pro vyplňování formuláře:

A	A	A	B	C	C	C	D	E	E	E	E	F	G	H	I	J	K	L	L	M	N	N	N	O	O	O	P	Q	R	R	R		
S	S	S	T	T	U	U	U	V	W	X	Y	Y	Z	Z	Z	'	.	.	.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	/	(	)	

Vzor vyplňování zaškrtnutých polí:

Správě Špatně

IDENTIFIKACE SPOLEČNOSTI

Peruzijní společnost České pojišťovny, a. s., Na Pankraci 1720/123, 140 21 Praha 4, zapsaná v obchodním rejstříku u Městského soudu v Praze, odd. B, vložka 2738, IČ: 61858692, DIČ: CZ699001273, telefon: +420 261 169 111, e-mail: pitp@pitp.cz, internet: www.pitp.cz